

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЇ ОПОДАТКУВАННЯ"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
спеціалізації "Оподаткування"
всіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ, 2013

Затверджено на засіданні кафедри оподаткування.
Протокол № 9 від 02.03.2012 р.

Укладач Зима О. Г.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Історія та теорії оподаткування" для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" спеціалізації "Оподаткування" всіх форм навчання / укл. О. Г. Зима. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 56 с. (Укр. мов.)

Визначено мету, предмет та основні завдання навчальної дисципліни, перелік одержуваних знань і вмінь. Розкрито зміст дисципліни за модулями та темами, плани лекцій і семінарських (практичних) занять, наведено запитання для самостійного вивчення дисципліни студентами, індивідуальні навчально-дослідні завдання, питання для поточного та підсумкового контролю, методику активізації процесу навчання, методи перевірки й оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит".

Вступ

Сутність податків, як і інших фінансових категорій, закономірності їх розвитку, сфера охоплених відносин і роль у житті суспільства та держави визначаються економічним станом суспільства, природою та функціями держави. Запровадження податків має надзвичайно важливе прогресивне значення для розвитку людського суспільства. Мобілізуючи через податки значні ресурси в своє розпорядження, управлінські структури забезпечують захист держави, розвивають виробництво, поліпшують матеріальне становище громадян, суттєво впливають на стан і розвиток науки, культури, міждержавних зв'язків. Тому актуальним є вивчення теоретичних та історичних основ оподаткування не тільки України, а й всесвіту.

Навчальну дисципліну "Історія та теорії оподаткування" зараховано до групи освітньо-професійних дисциплін підготовки бакалаврів за спеціалізацією "Оподаткування". Вона є невід'ємною частиною циклу економічних дисциплін, необхідних робітникам економічних підрозділів підприємств незалежно від форми власності та організаційно-правової форми господарювання, а також працівникам органів державної податкової служби. Робочу програму навчальної дисципліни розроблено відповідно до вимог Галузевого стандарту вищої освіти на базі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра (табл. 1).

Мета навчальної дисципліни – надання студентам необхідних теоретичних основ і практичних навичок щодо сутності економічних категорій податків і оподаткування, їх місця і ролі в системі економічних важелів розвитку ринкової економіки, взаємозв'язку оподаткування з іншими аспектами економічної політики держави.

Для досягнення мети поставлені такі **основні завдання**:

вивчення теоретичних основ на рівні знань, необхідних для засвоєння системи взаємозалежних профілюючих дисциплін;

ознайомлення з основами теорії оподаткування на рівні представлень, що розширюють професійний кругозір фахівця;

осмислення сучасних проблем основ оподаткування;

вивчення функцій і елементів податків, принципів оподаткування;

вивчення взаємозв'язку оподаткування з макроекономічними процесами в ринковій економіці.

Структура навчальної дисципліни

Опис навчальної дисципліни	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідних ECTS – 4,5, у тому числі: змістовних модулів – 2, проект (ІНДЗ), реферати, завдання для самостійної роботи	Шифр та назва галузі знань: 0305 "Економіка та підприємництво"	Обов'язкова. Рік підготовки: 2. Семестр: 1 (4)
Кількість годин за змістовними модулями: модуль 1 – 81, модуль 2 – 81. Усього – 162 години	Назва та шифр напрямку підготовки "Фінанси та кредит" 6.030508 спеціалізація "Оподаткування"	Лекції (теоретична підготовка) – 34 години. Практичні (семінарські) заняття – 34 години. Індивідуальна робота (ІНДЗ) – 18 годин. Самостійна робота – 76 годин
Кількість тижнів викладення навчальної дисципліни: 17. Кількість годин на тиждень: 4/4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю: ПМК

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні основи, концепції та методології оподаткування, підходи і критерії обґрунтування процесів оподаткування.

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена відповідно до вимог Галузевого стандарту вищої освіти МОНмолодьспорт України на базі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра, розробленої Науково-методичною комісією з економіки і підприємництва МОНмолодьспорт України.

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів

З метою кращого засвоєння навчального матеріалу дисципліни студенти повинні до його початку опанувати знаннями та навичками в галузі загальної економічної теорії, макро- і мікроекономіки, менеджменту, маркетингу, соціально-економічної політики, економічної статистики, отримані студентами при вивченні фундаментальних економічних дисциплін "Макроекономіка", "Мікроекономіка", "Політекономія", "Менеджмент", "Фінанси", "Економіко-математичні методи" тощо, вміти простежувати вплив еконо-

мічних важелів державного управління економікою на основні показники роботи підприємств та їх конкурентні позиції.

У свою чергу знання з даної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як "Податкова система України", "Податковий облік та звітність", "Податковий менеджмент", "Податкове планування та мінімізація податкових ризиків", "Альтернативні системи оподаткування", а також виконання курсових і магістерських робіт.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні опанувати такі професійні компетенції:

знати:

історію оподаткування;
економічні теорії та теоретичні основи оподаткування;
економічну сутність податків і оподаткування;
податкову систему та податкову політику держави;
принципи оподаткування; функції податків;
класифікацію податків; перекладення податків;
елементи податку як економічної категорії;
оподаткування в умовах перехідного періоду;

вміти:

розрізняти поняття, які застосовуються у оподаткуванні, та правильно оперувати ними;

реалізувати принципи раціонального оподаткування в проведенні української податкової політики;

застосовувати отримані знання у професійній діяльності при обчислюванні та сплаті податків;

керувати оподаткуванням із загальнодержавних позицій та з точки зору окремих суб'єктів господарювання.

Для підготовки бакалаврів передбачені такі організаційно-методичні особливості вивчення дисципліни:

формування знань реалізується шляхом читання циклу лекцій із самостійною роботою бакалаврів;

формування рівня вмінь здійснюється шляхом проведення практичних занять з основних тем дисципліни.

Структура формування компетенцій, якими мають володіти випускники спеціальності напрямку підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" (спеціалізація "Оподаткування") освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" після вивчення навчальної дисципліни наведена в додатку А.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Навчальний процес згідно з програмою даної навчальної дисципліни здійснюється в таких формах: лекційні, семінарські та практичні заняття; виконання індивідуального науково-дослідного завдання; самостійна робота студентів; контрольні заходи.

Тематичний план даної дисципліни складається з двох модулів (табл. 2).

Таблиця 2

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин, відведених на:			
	лекцій	практичних (семінарських) занять	індивідуальної роботи	самостійної роботи
Модуль 1. Теоретичні основи оподаткування				
Тема 1. Поняття та економічний склад податків і зборів	4	4	2	7
Тема 2. Функції податків	2	2	1	6
Тема 3. Загальні податкові теорії	3	3	2	7
Тема 4. Приватні податкові теорії	3	3	2	7
Тема 5. Податкові теорії перекладення	2	2	1	7
Тема 6. Перекладення податків і зборів	2	2	1	7
Модуль 2. Основи формування податкових платежів і оподаткування				
Тема 7. Елементи податку	2	2	2	7
Тема 8. Класифікація податків та їх завдання	2	2	1	7
Тема 9. Теоретичні основи побудови податкових систем	4	4	2	7
Тема 10. Сучасні проблеми податково-бюджетної (фіскальної) політики	4	4	2	7
Тема 11. Історія оподаткування	4	4	1	7
Тема 12. Історія оподаткування в Україні	2	2	1	7
Усього	34	34	18	76

3. Зміст дисципліни за модулями та темами

Модуль 1. Теоретичні основи оподаткування

Тема 1. Поняття та економічний склад податків і зборів

Економічна сутність податку, його поняття та еволюція. Ознаки податку. Мито, збір, їх схожість та різниця. Виділення основних етапів формуван-

ня уявлень про природу оподаткування. Фактори визначення економічної та соціальної ролі податків і зборів.

Тема 2. Функції податків

Функції податків: фіскальна, регулююча; їх взаємозв'язок та відмінності. Сучасні уявлення про кількість функцій податків Підфункції податків: розподільна, соціальна, економічна, стримуюча, стимулююча, накопичувальна та ін.

Тема 3. Загальні податкові теорії

Природа та економічна сутність податку і оподаткування в цілому. Меркантилісти і фізіократи. Класична теорія податків. Маржиналізм. Теорія задоволення колективних потреб. Кейнсіанська концепція державного регулювання економіки (кейнсіанство). Теорія соціального ринкового порядку. Теорії монетаризму. Теорія економіки пропозиції.

Основні особливості сучасних податкових теорій. Концепція "неокласичного синтезу" в економіці.

Тема 4. Приватні (особисті) податкові теорії

Різновиди теорій єдиного податку. Теорія єдиного акцизу. Теорія королівської десятини. Теорія єдиного поземельного податку. Теорія єдиного податку на земельну ренту. Теорія єдиного покапітального податку. Теорія єдиного прогресивно-прибуткового податку. Теорія єдиного податку на витрати.

Теорії пропорційного та прогресивного оподаткування. Нормами оподаткування

Тема 5. Податкові теорії перекладення

Еволюція теорій перекладання податків. Абсолютна (класична) теорія перекладання. Оптимістична теорія перекладання. Песимістична теорія перекладання.

Емпірична теорія перекладання. Математична (маржинальна) теорія перекладання. Статистична теорія перекладання.

Вплив перекладення податків на ціну товарів.

Тема 6. Перекладення податків і зборів

Просте й складне перекладання податків. Залежність між еластичністю попиту і пропозиції та перекладенням податків. Еластичність попиту та розподіл податку з продажів. Еластичність пропозиції та розподіл податку з продажів. Надмірне податкове навантаження.

Модуль 2. Основи формування податкових платежів і оподаткування

Тема 7. Елементи податку

Суб'єкт податку. Платники і носії податку. Податкові агенти. Об'єкт оподаткування. Види об'єктів: дохід, прибуток, майно, споживання, мито.

База оподаткування. Період оподаткування та його класифікація: за строками, по особливостями формування податкових обов'язків.

Податкова ставка. Методи побудови податкових ставок: залежно від рівня податкового тиску; від методу встановлення; від формування стимулів; від економічних наслідків оподаткування. Види ставок: єдина, диференційна, базова, абсолютна, відносна та ін.

Джерело сплати податку. Масштаб і одиниця оподаткування. Поняття податкової пільги. Система податкових пільг. Види пільг та їх класифікація: за видами платників, за строками, за елементами об'єкта.

Тема 8. Класифікація податків та їх завдання

Класифікація податків за ознаками: за формою оподаткування: прямі податки (особові прямі податки; реальні прямі податки); непрямі податки – акцизи універсальні (ПДВ) і специфічні, мита; за економічним змістом об'єкта оподаткування: податки на доходи; податки на майно; податки на споживання; за рівнем державних структур, які їх встановлюють: загальнодержавні податки, місцеві податки і збори; за способом стягнення: окладні, розкладні, змішані податки; за джерелом сплати податків: податки, що включаються до ціни реалізації, податки і збори, що включаються до собівартості продукції, податки, джерелом сплати яких є прибуток; податки, джерелом сплати яких виступає заробітна плата працівників.

Тема 9. Теоретичні основи побудови податкових систем

Податкове законодавство. Законодавчі акти. Загальні податкові закони. Спеціальні податкові закони. Визначення податкової системи і вимоги до неї. Зміст податкової системи. Принципи побудови податкової системи. Наукові основи формування податкової системи. Правова база побудови. Системи оподаткування. Розмежування прав і обов'язків органів влади щодо податкового регулювання. Структура податкової системи. Особливості податкової системи і поняття податкового тиску. Принцип розподілу податкового тягаря. Основні податки в Україні і системах різних країн.

Тема 10. Сучасні проблеми податково-бюджетної (фіскальної) політики

Теоретичні аспекти фіскальної політики. Система державних закупок для подолання періодів економічного спаду: структура оподаткування і трансфертних платежів при економічному спаді; податково-бюджетна політика та інфляція; автоматична податково-бюджетна політика. Податково-бюджетна політика у моделі "доходи – витрати": податково-бюджетна заборона; зміни ставок прибуткового податку. Податково-бюджетна політика на сучасному етапі. Проблема дефіциту державного бюджету та обслуговування державного боргу.

Тема 11. Історія оподаткування

Початкові форми оподаткування. Періоди оподаткування: Давній Світ, середньовікове суспільство, Давня Русь, монархічні системи XVI – XVII ст. Індивідуалістичні теорії податків (А. Сміт, Д. Рікардо та ін.). Податкові теорії першої половини XIX ст. Росія XVII – XIX ст. та на початку XX ст. СРСР.

Тема 12. Історія оподаткування в Україні

Система податків Київської Русі (IX – XIII ст.). Грошова, натуральна данина, панщина та інші податки Литовсько-Польського періоду (початок XIV – початок XVI ст.). Податкова система Козацької держави (1648 – 1654 рр.). Московсько-Руська податкова система (середина XVI – початок XX ст.). Податкове законодавство України в сфері культури та розваг на початку XX ст. Податкова система Радянського періоду (1917 – 1991 рр.). Податкова система незалежної України (1991 р. по теперішній час).

4. Плани лекцій

Модуль 1. Теоретичні основи оподаткування

Тема 1. Поняття та економічний склад податків і зборів

1. Розвиток наукових уявлень про оподаткування.
2. Поняття податку та його ознаки.
3. Відмінності податків від зборів (обов'язкових платежів) у теорії оподаткування.

Література: [3; 8; 10; 12; 14; 17; 21; 22; 26; 30; 32 – 35; 37; 42].

Тема 2. Функції податків

1. Функції податків: фіскальна, регулююча.

2. Підфункції податків: розподільча, соціальна, економічна, стимулююча, стримуюча.

3. Методи оподаткування.

Література: [3; 8; 10; 12; 14 ;21; 22; 26; 33 – 35; 37; 42].

Тема 3. Загальні податкові теорії

1. Податки у різних теоріях обміну.

2. Податки в загальних економічних теоріях XVII – XX ст.

3. Основні особливості сучасних податкових теорій.

Література: [12; 13; 15; 17; 21 – 25; 27; 28; 30 – 32; 37 – 39; 42; 43].

Тема 4. Приватні (особисті) податкові теорії

1. Різновиди теорій єдиного податку.

2. Теорії пропорційного й прогресивного оподаткування.

3. Теорія прямого и непрямого оподаткування.

Література: [12; 13; 15; 17; 21 – 25; 27; 28; 30 – 32; 37 – 39; 42; 43].

Тема 5. Податкові теорії перекладення

1. Теорії перекладення податків.

2. Вплив перекладення податків на ціну товарів.

3. Співвідношення прямого и непрямого оподаткування.

Література: [4; 7; 12; 13; 15; 17; 22; 28; 30; 32; 34; 43].

Тема 6. Перекладення податків і зборів

1. Просте й складне перекладання податків.

2. Вплив еластичності попиту та пропозиції на розподіл податкового навантаження.

3. Надлишковий податковий тягар.

Література: [4; 7; 12; 13; 15; 17; 22; 28; 30; 34; 43].

Модуль 2. Основи формування податкових платежів і оподаткування

Тема 7. Елементи податку

1. Суб'єкт податку. Платник і носії податку. Податкові агенти. Об'єкт оподаткування.

2. База оподаткування. Період оподаткування та його класифікація.

3. Податкова ставка та методи її побудови. Види ставок.

4. Джерело сплати податку. Податкової пільги, їх види та класифікація

Література: [6; 8; 11; 12; 15; 17; 26; 33 –35; 38; 40; 42].

Тема 8. Класифікація податків та їх завдання

1. Класифікація податків за формою оподаткування.
 2. Класифікація податків за економічним змістом об'єкта оподаткування.
 3. Класифікація податків за рівнем державних структур, які їх встановлюють
 4. Класифікація податків за способом стягнення та за джерелом сплати.
- Література:** [8; 10 – 12; 15; 17; 21; 22; 26; 27; 33 – 35; 40; 42].

Тема 9. Теоретичні основи побудови податкових систем

1. Визначення та зміст податкової системи і вимоги до неї.
 2. Наукові основи формування податкової системи та правова база її побудови.
 3. Структура податкової системи. Особливості податкової системи і поняття податкового тиску.
 4. Основні податки в Україні і системах різних країн.
- Література:** [2; 3; 10; 12; 15; 17; 21; 22; 24; 25; 27; 28; 31; 35; 39; 42].

Тема 10. Сучасні проблеми податково-бюджетної (фіскальної) політики

1. Теоретичні аспекти фіскальної політики.
 2. Податково-бюджетна політика та інфляція; автоматична податково-бюджетна політика.
 3. Податково-бюджетна політика на сучасному етапі.
 4. Проблема дефіциту державного бюджету та обслуговування державного боргу.
- Література:** [6; 11; 12; 15; 17; 19 – 22; 27; 30 – 32; 37; 38; 42].

Тема 11. Історія оподаткування

1. Оподаткування у періоді Давнього Світу.
 2. Оподаткування у період середньовікового суспільства.
 3. Оподаткування у період Давньої Русі. Монархічні системи XVI – XVII ст.
- Література:** [12; 15; 17 ;21; 22; 26; 32; 34].

Тема 12. Історія оподаткування в Україні

1. Становлення і розвиток оподаткування в Україні (Київська Русь (IX – XIII ст.); Литовсько-Польський період (початок XIV – початок XVI ст.)).
 2. Податкова система Козацької держави (1648 – 1654 рр.). Московсько-Руська податкова система (середина XVI – початок XX ст.).
 3. Податкова система незалежної України.
- Література:** [12; 15; 17; 21; 22; 26; 30; 34; 43].

5. Семінарські (практичні) заняття

За кожною темою викладач проводить семінарське (практичне) заняття, на якому організовує обговорення зі студентами питань з тем, визначених робочою навчальною програмою, формує у студентів уміння та навички практичного застосування окремих теоретичних положень навчальної дисципліни шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

Заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування контрольних завдань, тестів, їх перевірку та оцінювання.

Підсумкові оцінки за кожне заняття вносяться у відповідний журнал. Оцінки, отримані студентом на заняттях враховуються при виставленні поточної модульної оцінки з даної навчальної дисципліни.

Програмні запитання щодо семінарських і практичних занять наведені в табл. 3.

Таблиця 3

План семінарських (практичних) занять

Тема	Програмні запитання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Модуль 1. Теоретичні основи оподаткування			
Тема 1. Поняття та економічний склад податків і зборів	1. Економічна сутність податку, його поняття та еволюція. 2. Ознаки податку. Мито, збір, їх схожість та різниця. 3. Структура податків	4	[3; 8; 10; 12; 14; 17; 21; 22; 26; 30; 32 – 35; 37; 42]
Тема 2. Функції податків	1. Функції податків: фіскальна, регулююча. Підфункції податків: розподільна, соціальна, економічна, стимулююча, стримуюча. 2. Методи оподаткування: рівне оподаткування, пропорційне оподаткування, прогресивне та регресивне оподаткування, змішане оподаткування. 3. Способи оподаткування	2	[3; 8; 10; 12; 14 ;21; 22; 26; 33 – 35; 37; 42]
Тема 3. Загальні податкові теорії	1. Теорії обміну: особливості, переваги та недоліки. 2. Особливості застосування податків у загальних економічних теоріях XVII – XX ст. 3. Сучасні теорії податкових відносин: класична школа; кейнсіанська теорія; монетаризм; залежність Лаффера. Класична та кейнсіанська теорії зайнятості. 4. Рівноважний обсяг виробництва у кейнсіанській моделі	3	[12; 13; 15; 17; 21 – 25; 27; 28; 30 – 32; 37 – 39; 42; 43]

1	2	3	4
Тема 4. Приватні (особисті) податкові теорії	1. Різновиди теорій єдиного податку. 2. Теорії пропорційного й прогресивного оподаткування. Класична теорія збережень та інвестицій; мультиплікаційний ефект. 3. Теорія прямого і непрямого оподаткування. Порівняння запланованих та фактичних інвестицій. Рівновага і ЧВП в умовах повної зайнятості	3	[12; 13; 15; 17; 21 – 25; 27; 28; 30 – 32; 37 – 39; 42; 43]
Тема 5. Податкові теорії переключення	1. Особливості теорії переключення податків. 2. Зміна ціни товарів у процесі переключення податків. 3. Пряме і непряме оподаткування в переключенні податків. 4. Проблема переключення податків як наслідок деформації структури податкового потенціалу. 5. Процес і модель простого та складного переключення податків	2	[4; 7; 12; 13; 15; 17; 22; 28; 30; 32; 34; 43]
Тема 6. Переключення податків і зборів	1. Просте й складне переключення податків. 2. Вплив еластичності попиту та пропозиції на розподіл податкового навантаження. 3. Надлишковий податковий тягар	2	[4; 7; 12; 13; 15; 17; 22; 28; 30; 34; 43]
Модуль 2. Основи формування податкових платежів і оподаткування			
Тема 7. Елементи податку	1. Суб'єкт податку. Платник і носії податку. Податкові агенти. Об'єкт оподаткування. 2. База оподаткування. Період оподаткування та його класифікація: за строками, по особливостям формування податкових обов'язків. 3. Податкова ставка. Методи побудови податкових ставок: залежно від рівня податкового тиску; від методу встановлення; від формування стимулів; від економічних наслідків оподаткування. 4. Джерело сплати податку. Масштаб і одиниця оподаткування. Поняття податкової пільги. Система податкових пільг: довгострокові та короткострокові пільги. Види пільг та їх класифікація	2	[6; 8; 11; 12; 15; 17; 26; 33 – 35; 38; 40; 42]
Тема 8. Класифікація податків та їх завдання	1. Класифікація податків за ознаками: за формою оподаткування: прямі податки; непрямі податки – акцизи універсальні (ПДВ) і специфічні, мита. 2. Класифікація податків за економічним змістом об'єкта оподаткування: податки на доходи; на майно; на споживання. 3. Класифікація податків за рівнем державних структур, які їх встановлюють: загальнодержавні податки, місцеві податки і збори. 4. Класифікація податків за способом стягнення: окладні, розкладні, змішані податки. 5. Класифікація податків за джерелом сплати податків: податки, що включаються до ціни реалізації, до собівартості продукції, податки, джерелом сплати яких є прибуток; заробітна плата працівників	2	[8; 10 – 12; 15; 17; 21; 22; 26; 27; 33 – 35; 40; 42]

1	2	3	4
Тема 9. Теоретичні основи побудови податкових систем	1. Податкове законодавство. Загальні податкові закони. Спеціальні податкові закони. 2. Визначення податкової системи і вимоги до неї. Зміст податкової системи. 3. Наукові основи формування та принципи побудови податкової системи та правова база її побудови. 4. Системи оподаткування. Розмежування прав і обов'язків органів влади щодо податкового регулювання. 5. Структура податкової системи та її особливості. Поняття податкового тиску. Принцип розподілу податкового тягаря. 6. Основні податки в Україні і системах різних країн	4	[2; 3; 10; 12; 15; 17; 21; 22; 24; 25; 27; 28; 31; 35; 39; 42]
Тема 10. Сучасні проблеми податково-бюджетної (фіскальної) політики	1. Теоретичні аспекти фіскальної політики. Система державних закупок для подолання економічного спаду. 2. Податково-бюджетна політика та інфляція; автоматична податково-бюджетна політика. 3. Фіскальна політика у моделі "доходи – витрати". 4. Податково-бюджетна політика на сучасному етапі. 5. Проблема дефіциту державного бюджету та обслуговування державного боргу	4	[6; 11; 12; 15; 17; 19 – 22; 27; 30 – 32; 37; 38; 42]
Тема 11. Історія оподаткування	1. Початкові форми та періоди оподаткування: Давній Світ, середньовікове суспільство, Давня Русь, монархічні системи XVI – XVII ст. 2. Податкові теорії першої половини XIX ст. Росія XVII – XIX ст. та на початку XX ст. СРСР. 3. Оподаткування в Україні: становлення і розвиток у 90-х роках XX ст.	4	[12; 15; 17; 21; 22; 26; 32; 34]
Тема 12. Історія оподаткування в Україні	1. Система податків Київської Русі (IX – XIII ст.). 2. Грошова, натуральна данина, панщина та інші податки Литовсько-Польського періоду (початок XIV – початок XVI ст.). 3. Податкова система Козацької держави (1648 – 1654 рр.). 4. Московсько-Російська податкова система (середина XVI – початок XX ст.). 5. Податкове законодавство України в сфері культури та розваг на початку XX ст. 6. Податкова система Радянського періоду (1917 – 1991 рр.). 7. Податкова система незалежної України (1991 р. по теперішній час)	2	[12; 15; 17; 21; 22; 26; 30; 34; 43]

6. Самостійна робота студентів

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань оподаткування. Самостійна робота є основним засобом оволодіння нав-

чальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з вивчення рекомендованої літератури.
3. Підготовка до семінарських (практичних) занять, дискусій, роботи в малих групах.
4. Контрольна перевірка кожним студентом особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення та самоконтролю.
5. Робота над доповіддю (есе).

Модуль 1. Теоретичні основи оподаткування

Тема 1

Запитання для самостійного поглибленого вивчення

1. Економічна сутність податку, його поняття і еволюція.
2. Ознаки податку і податкових платежів (мито, збір), їх схожість та відмінності.

Теми доповідей (есе)

1. Основні принципи оподаткування.
2. Економічна сутність податків.

Література: [3; 8; 10; 21; 22; 26; 33 – 35; 37; 42].

Тема 2

Запитання для самостійного поглибленого вивчення

1. Функції податків: фіскальна, регулююча. Підфункції податків: розподільна, соціальна, економічна, стимулююча, стримуюча.
2. Методи оподаткування: рівне оподаткування, пропорційне оподаткування, прогресивне, регресивне та змішане оподаткування.

Теми доповідей (есе)

1. Функції податків.
2. Підфункції податків.

Література: [3; 8; 10; 21; 22; 26; 33 – 35; 37; 42].

Тема 3

Запитання для самостійного поглибленого вивчення

1. Особливості застосування податків у загальних економічних теоріях XVII - XX ст.

2. Сучасні податкові теорії: класична школа; кейнсіанська теорія; монетаризм. Класична та кейнсіанська економічні теорії.

3. Рівноважний обсяг виробництва у кейнсіанській моделі.

Теми доповідей (есе)

1. Класична та кейнсіанська теорії зайнятості.

2. Роль мультиплікаційного ефекту в економічній теорії податків.

Література: [13; 15; 17; 21 – 25; 27; 28; 31; 37 – 39].

Тема 4

Запитання для самостійного поглибленого вивчення

1. Класична теорія збережень та інвестицій; негнучкі збереження та інвестиції; мультиплікаційний ефект.

2. Податкова політика у системі державного регулювання економіки.

Теми доповідей (есе)

1. Податки в структурі ринкового механізму.

2. Процес і модель простого та складного перекладення податків.

Література: [13; 15; 17; 21 –25; 27; 28; 31; 37 –39].

Тема 5

Запитання для самостійного поглибленого вивчення

1. Поняття податкового потенціалу як фактору економічного зростання.

2. Проблема перекладення податків як наслідок деформації структури податкового потенціалу.

3. Математична та статистична концепції перекладення податків.

Теми доповідей (есе)

1. Види податкового потенціалу. Стратегічний, тактичний та фіскальний податковий потенціали.

2. Процес та модель простого та складного перекладення податків.

Література: [4; 7; 13; 22; 28; 34; 43].

Тема 6

Запитання для самостійного поглибленого вивчення

1. Еластичність податкової системи.

2. Вплив еластичності попиту та пропозиції на розподіл податкового навантаження.

Теми доповідей (есе)

1. Надлишковий податковий тягар.

2. Зміна ціни товарів у процесі перекладення податків

Література: [4; 7; 13; 22; 28; 34; 43].

Модуль 2. Основи формування податкових платежів і оподаткування

Тема 7

Запитання для самостійного поглибленого вивчення

1. Суб'єкт податку. Платник і носії податку. Податкові агенти. Об'єкт оподаткування.
2. База оподаткування. Період оподаткування та його класифікація.
3. Податкова ставка. Методи побудови податкових ставок та їх види.
4. Джерело сплати податку. Поняття податкової пільги. Система та види податкових пільг.

Теми доповідей (есе)

1. Обґрунтування класифікації податків за джерелом сплати.
2. Сутність податкової ставки, види ставок та методи їх розбудови.

Література: [6; 8; 11; 26; 34 – 35; 38; 40; 42].

Тема 8

Запитання для самостійного поглибленого вивчення

1. Класифікація податків за формою оподаткування.
2. Класифікація податків за економічним змістом об'єкта оподаткування.
3. Класифікація податків за рівнем державних структур, які їх встановлюють.
4. Класифікація податків за джерелом сплати.

Теми доповідей (есе)

1. Види класифікації податків за ознаками.
2. Класифікація податків у розвинених країнах.

Література: [8; 10; 11; 21; 22; 26; 27; 33 – 35; 40; 42].

Тема 9

Запитання для самостійного поглибленого вивчення

1. Податкове законодавство. Загальні та спеціальні податкові законодавчі акти.
2. Визначення податкової системи і вимоги до неї. Зміст податкової системи.
3. Принципи побудови податкової системи.
4. Системи оподаткування. Розмежування прав і обов'язків органів влади щодо податкового регулювання.
5. Структура податкової системи.

6. Особливості податкової системи і поняття податкового тиску. Принцип розподілу податкового тягаря.

Теми доповідей (есе)

1. Основні вимоги до податкової системи.
2. Наукові основи формування податкової системи
3. Основні податки в Україні та системах різних країн

Література: [2; 3; 10; 21; 22; 24; 25; 27; 31; 35; 39; 42].

Тема 10

Запитання для самостійного поглибленого вивчення

1. Теоретичні аспекти фіскальної політики.
2. Податково-бюджетна політика та інфляція.
3. Податково-бюджетна політика у моделі "доходи – витрати".
4. Проблема дефіциту державного бюджету та обслуговування державного боргу.

Теми доповідей (есе)

1. Податково-бюджетна політика та інфляція.
2. Податково-бюджетна політика на сучасному етапі.
3. Автоматична податково-бюджетна політика.

Література: [6; 11; 19 – 22; 27; 31; 37; 38; 42].

Тема 11

Запитання для самостійного поглибленого вивчення

1. Періоди оподаткування: Давній Світ, середньовічне суспільство, Давня Русь, монархічні системи XVI-XVII ст.
2. Індивідуалістичні теорії податків (А. Сміт, Д. Рікардо та ін.).
3. Податкові теорії першої половини XIX ст. Росія XVII – XIX ст. та на початку XX ст. СРСР.
4. Оподаткування в Україні: становлення і розвиток у 90-х роках XX ст.

Теми доповідей (есе)

1. Поняття податку та його трансформація за часом.
2. Податкові теорії XVII – XIX ст., їхні особливості.

Література: [21; 22; 26; 34].

Тема 12

Запитання для самостійного поглибленого вивчення

1. Грошова, натуральна данина, панщина та інші податки Литовсько-Польського періоду (початок XIV – початок XVI ст.).

2. Податкове законодавство України в сфері культури та розваг на початку ХХ ст.

Теми доповідей (есе)

1. Становлення податкової системи України в умовах ринку.
2. Податкова система Радянського періоду (1917 – 1991 рр.).

Література: [12; 15; 17; 21; 22; 26; 34].

7. Контрольні запитання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте платежі податкового характеру.
2. Назвіть основні характерні риси податку порівняно з іншими обов'язковими платежами.
3. Дайте характеристику ознакам податків.
4. Виділити відмінності у характеристиці категорій податків і зборів у теорії оподаткування.
5. Виділіть характерні цілі реалізації фіскальної й регулюючої функцій податків на макро- і мікрорівні.
6. У чому проявляється суть фіскальної функції?
7. Назвати особливості реалізації регулюючої функції.
8. Назвати етапи, на які умовно можна розділити процес розвитку форм і методів стягнення податків і зборів.
9. Розкрити особливості оподаткування Древньої Греції в період до нашої ери.
10. Охарактеризувати особливості податкової системи Давньоримської імперії.
11. Показати особливості становлення й розвитку оподаткування в Давній Русі.
12. Назвати, яким чином відбувався розвиток оподаткування в період XVI – XVII ст.
13. Виділити особливості теорії оподаткування в європейських країнах наприкінці XVII – початку XVIII ст.
14. Яка основна роль податків у економічній політиці держави?
15. Перелічіть основні закордонні економічні школи й виділіть їхні принципові відмінності.
16. У чому сутність кейнсіанської теорії й у чому складається її відмінність від класичної й монетаристської моделей?
17. Пояснить закономірності, що виражаються ефектом А. Лаффера.

18. Назвіть ознаки, по яких класифікуються податки й збори в Україні.
19. Дайте характеристику податків і зборів по класифікаційній ознаці щодо джерела їхньої сплати.
20. Назвіть переваги й недоліки прямих податків.
21. Назвіть переваги й недоліки непрямих податків.
22. Виділіть ознаки, по яких відрізняються прямі й непрямі податки.
23. Розкрийте зміст понять стратегічний і тактичний податкові потенціали.
24. У чому зміст поняття "дифузія податків"?
25. У чому відмінність перетворень, проведених у системах оподаткування в стійких економічних системах і країнах із транзитивною економікою?
26. Назвіть методи прогнозування податкових доходів держави.
27. Які найбільш відомі способи перекладення податків?
28. Охарактеризуйте структуру податкової системи.
29. Які загальні принципи оподаткування?
30. Які аспекти податкових відносин регулюються податковим законодавством?
31. Назвіть стратегічні напрями подолання економічного спаду в рамках податково-бюджетної політики.
32. Поясніть ситуацію подолання економічного спаду при збільшенні державних видатків.
33. Поясніть ситуацію подолання економічного спаду при зміні цін і сукупного попиту.
34. Поясніть яким чином мультиплікативний ефект впливає на ситуацію подолання економічного спаду?
35. Назвіть типи держав залежно від ступеня втручання в економіку й рівня оподаткування.
36. Які економічні показники повинні враховуватися при виборі податкової політики?
37. Охарактеризуйте основні кошти фіскальної політики при формуванні ефективного попиту в перехідному до ринку періоді.

Тематика контрольних робіт для студентів заочної форми навчання

Контрольна робота реферативного типу передбачає глибоке засвоєння студентами заочної форми навчання матеріалу навчальної дисципліни і включає два теоретичних питання, відповіді на які потрібно пов'язати з практикою того підприємства, на якому працює студент.

Варіант контрольної роботи обирається студентом відповідно до останнього номера його залікової книжки.

Варіант 0

1. Економічна сутність податку, його поняття та еволюція.
2. Податковий потенціал як фактор економічного зростання.

Варіант 1

1. Періоди оподаткування: Давній Світ, Середньовічне суспільство, Давня Русь, монархічні системи XVI – XVII ст.
2. Принципи побудови податкової системи.

Варіант 2

1. Сучасні теорії податкових відносин: класична школа; кейнсіанська теорія, монетаризм, залежність Лафферу.
2. Теоретичні аспекти фіскальної політики.

Варіант 3

1. Суб'єкт податку (платник і носії податку), об'єкт оподаткування та його види.
2. Досвід оподаткування в зарубіжних країнах.

Варіант 4

1. Класифікація податків за формою оподаткування та економічним змістом.
2. Податки в структурі ринкового механізму та напрями їх удосконалення.

Варіант 5

1. Методи оподаткування: рівне оподаткування, пропорційне оподаткування, прогресивне та регресивне оподаткування, змішане оподаткування.
2. Основні концепції перекладення податків.

Варіант 6

1. Податкові теорії першої половини XIX ст.
2. Особливості податкової системи і поняття податкового тиску.

Варіант 7

1. Податкова політика у системі державного регулювання економіки.
2. Податково-бюджетна політика на сучасному етапі.

Варіант 8

1. Податкова ставка. Методи побудови податкових ставок. Податкові пільги.
2. Основні тенденції розвитку систем оподаткування в промислово-розвинених країнах.

Варіант 9

1. Класифікація податків за способом стягнення та джерелом сплати.
2. Управління податковою системою на сучасному етапі.

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) виконується самостійно при консультуванні викладачем протягом вивчення дисципліни відповідно до графіку навчального процесу. ІНДЗ виконується з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання та придбання практичних навичок їх застосування при вирішенні проблем оподаткування і податкової політики.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання припускає наявність таких елементів наукового дослідження:

практичну значущість, що полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики. Причому реальною вважається робота, яка виконана відповідно до наявних проблем держави, регіону, галузі, підприємства або органів податкової інспекції, на основі даних за низку років, і результати якої повністю або частково можуть бути впроваджені в практику;

комплексний системний підхід до розкриття теми роботи, який полягає в тому, що предмет дослідження розглядається під різними точками зору – з позицій теоретичної бази і практичних напрацювань, умов його реалізації, аналізу, обґрунтування шляхів удосконалення, тобто – в тісному взаємозв'язані і єдиній логіці викладу;

застосування сучасної методології, яке полягає в тому, що при виконанні аналізу та обґрунтуванні шляхів удосконалення окремих аспектів предмета й об'єкта дослідження, студент повинен використовувати відомості про новітні досягнення досліджень, застосовувати різноманітні підходи й критерії визначення та обґрунтування вибору системи й окремих аспектів оподаткування.

У процесі виконання ІНДЗ, разом з теоретичними знаннями та практичними навиками за фахом, студент повинен продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи й уміння творчо мислити, навчитися вирішувати науково-прикладні актуальні завдання.

У процесі навчання студенти виконують три ІНДЗ: "Апріорне ранжування факторів, що впливають на оподаткування"; "Трендовий аналіз ситуації в сфері оподаткування та прогнозування щодо подальшого розвитку";

"Оцінка рівня розвитку досліджуваного явища в сфері оподаткування за допомогою таксономічного аналізу".

Вимоги до змісту

ІНДЗ повинні містити таку структуру.

Титульна сторінка. Повинна містити назву університету; назву кафедри; назву навчальної дисципліни; тему ІНДЗ із зазначеною темою дослідження; прізвище, ініціали студента, навчальна дисципліна, номер академічної групи; дату подання ІНДЗ викладачеві на перевірку.

Зміст. Повинен відтворювати назви розділів, параграфів, які розкривають тему ІНДЗ, з зазначенням номерів сторінок, на яких вони розміщені.

Вступ. Розкривається сутність і стан наукової задачі та її значущість.

Основна частина. Містить наукове дослідження відповідно до змісту та завдань ІНДЗ.

Висновки. У висновках викладають перелік пропозицій і рекомендацій та практичні результати одержані в ІНДЗ. Далі формулюють висновки щодо практичного використання здобуття результатів.

Список літератури. Джерела розміщувати в списку в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Відомості про джерела, які включені до списку, необхідно давати згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням праць.

Додатки. У додатки можуть бути включені матеріали, що є копією документів, звітів, або розрахункові таблиці, узагальнюючі схеми чи діаграми. При наявності кількох додатків оформлюється окрема сторінка "ДОДАТКИ", номер якої є останнім, що відноситься до обсягу ІНДЗ.

ІНДЗ слід оформляти відповідно до "Методичних вказівок про вимоги щодо оформлення рефератів, курсових, ІНДЗ, дипломних та магістерських робіт", розроблених і затверджених кафедрою. Обсяг ІНДЗ повинен становити 20 – 25 сторінок.

8.1. Індивідуальне навчально-дослідне завдання № 1. Апріорне ранжирування факторів, що впливають на оподаткування

Мета завдання – набуття навичок щодо виявлення та аналізу, за допомогою апріорного ранжирування, факторів, що впливають на обране досліджуване явище в сфері оподаткування.

Завдання:

1. Відібрати фактори, що впливають на обране досліджуване явище (залежний показник).

2. Оцінити, використовуючи метод апіорного ранжирування, ступінь впливу відібраних факторів на досліджуваний залежний показник.

Порядок виконання

1. Вихідні дані наведені у додатку Б. Номер варіанта завдання студент обирає за своїм порядковим номером у списку в журналі.

2. На підставі логіко-економічного аналізу відібрати фактори (X_j), що впливають на досліджуване явище (залежний показник (Y)), та обґрунтувати свій вибір.

3. Для виявлення ступеню впливу X_j на Y провести опитування респондентів. Кожному респонденту запропонувати заповнити анкету, в якій перераховуються фактори, що можуть впливати на досліджуваний показник. Фактору, який на думку даного респондента, найбільш впливає на досліджуваний показник, присвоюється ранг 1 і т. д., причому значення рангу не повторюється. Основуючись на даних анкетного опитування скласти зведену анкету, так звану матрицю рангів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Матриця рангів

Експерти	1	2	...	i	...	m^{**}	$\sum_{j=1}^n \sum_{i=1}^m x_{ij}$	$\Delta = \left(\sum_{i=1}^m X_{ij} - \frac{\sum_{j=1}^n \sum_{i=1}^m X_{ij}}{n} \right)$	Δ^2	
Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
X_1	x_{11}	x_{21}	...	x_{i1}	...	x_{m1}	$\sum_{i=1}^m x_{i1}$	...	...	...
X_2	x_{12}	x_{22}	...	x_{i2}	...	x_{m2}	$\sum_{i=1}^m x_{i2}$	...	...	...
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
j	x_{1j}^*	x_{2j}	...	x_{ij}	...	x_{mj}	$\sum_{i=1}^m x_{ij}$	...	...	...
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
n^{***}	x_{1n}	x_{2n}	...	x_{in}	...	x_{mn}	$\sum_{i=1}^m x_{in}$	...	...	...
$\sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n X_{ij}$	$\sum_{j=1}^n x_{1j}$	$\sum_{j=1}^n x_{2j}$	...	$\sum_{j=1}^n x_{ij}$	...	$\sum_{j=1}^n x_{mj}$	...	...	...	...

* x_{ij} – ранг j -го фактора у i -го респондента;

** m – кількість респондентів;

*** n – кількість факторів.

Після заповнення зведеної анкети необхідно провести перевірку виконаних розрахунків. Для цього треба перевірити контрольну суму по всіх графах:

$$\sum_{j=1}^n x_{ij} = \frac{(1+n)n}{2}, \quad (1.1)$$

де x_{ij} – ранг j -го фактора у i -го респондента;
 n – кількість факторів.

Далі обчислити суми всіх стовпців. Вони повинні бути однаковими між собою та дорівнювати контрольній сумі.

4. Оцінити, з точки зору опитуваних респондентів, ступінь впливу відібраних факторів на досліджуваний показник. Для цього в зведеній анкеті підрахувати суму кожного рядка (табл. 1.1, графа 8). При цьому сума всіх рядків повинна дорівнювати сумі всіх стовпців, тобто:

$$\sum_{j=1}^n \sum_{i=1}^m X_{ij} = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n X_{ij}. \quad (1.2)$$

Примітка. Фактор, який з точки зору опитуваних респондентів, найбільше впливає на досліджуваний показник, має найменшу суму рангів, а фактор, що найменше впливає – найбільшу суму рангів.

5. Побудувати гістограму розподілу сум рангів впливу відібраних факторів на досліджуване явище, основуючись на отриманих сумах рангів по рядках (табл. 1.1, графа 8). При цьому по осі абсцис відкладаються відповідні фактори, а по осі ординат – їх рангові суми (як приклад див. рис. 1.1).

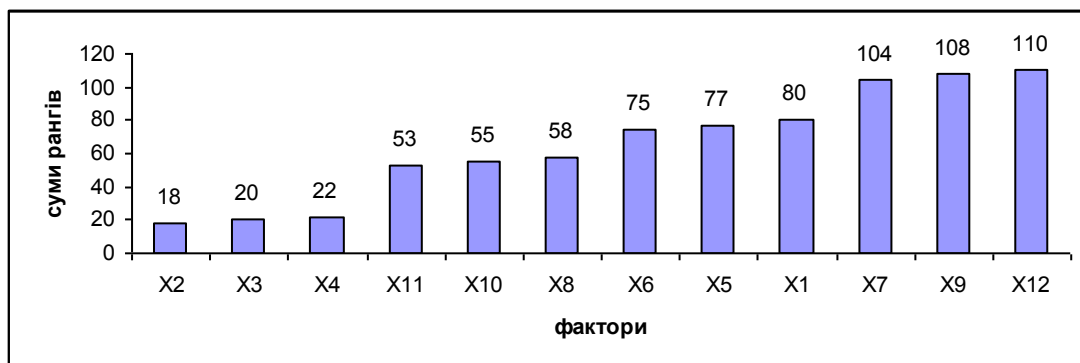

Рис. 1.1. Розподіл сум рангів впливу відібраних факторів на досліджуване явище

6. Основуючись на аналізі побудованої гістограми розподілу сум рангів (наявності різких зрушень в убудванні сум рангів), згрупувати відібрані фактори за ступенем їх впливу на досліджуване явище.

7. Оцінити ступінь узгодженості думок усіх опитаних респондентів.

Примітка. Необхідність проведення даного оцінювання пояснюється тим, що наведені результати дослідження мають сенс лише в тому випадку, якщо середній ступінь узгодженості думок опитаних респондентів є не випадковим.

Для цього необхідно знайти значення коефіцієнта конкордації, який розраховується за формулою (1.3). При цьому, якщо коефіцієнт конкордації дорівнює одиниці, то думка експертів повністю співпадає, а якщо коефіцієнт конкордації дорівнює нулю, то збігу думок експертів немає.

$$W = \frac{12S}{m^2(n^3 - n)}, \quad (1.3)$$

де W – коефіцієнт конкордації;

m – кількість експертів, що приймали участь у дослідженні;

n – кількість факторів, що оказують вплив на досліджуваний показник.

Для розрахунку коефіцієнту конкордації необхідно знайти величину S (що визначена в графі 10, табл. 1.1), яка розраховується за формулою:

$$S = \sum_{j=1}^n \left(\sum_{i=1}^m x_{ij} - \frac{\sum_{j=1}^n \sum_{i=1}^m x_{ij}}{n} \right)^2, \quad (1.4)$$

де x_{ij} – ранг j -го фактора у i -го експерта.

8. Оцінити значимість коефіцієнта конкордації за критерієм Пірсона (χ^2), який підпорядковується χ^2 розподілу з числом ступенів вільності $n - 1$, за такою формулою:

$$\chi^2 = m(n-1)w = \frac{12S}{mn(n+1)}. \quad (1.5)$$

Якщо розраховане значення χ^2 буде більше табличного для п'яти-відсоткового рівня значимості для відповідного числа ступенів вільності (додаток Б, табл. Б.1), то нульову гіпотезу про випадковість у збігу думок

опитуваних експертів необхідно вважати відкинутою. Тобто з імовірністю 0,95 можна стверджувати, що узгодженість думок усіх опитаних респондентів є не випадковою.

9. Зробити остаточні висновки щодо ступеня впливу відібраних факторів на досліджуване явище.

8.2. Індивідуальне навчально-дослідне завдання № 2. Трендовий аналіз ситуації в сфері оподаткування та прогнозування її подальшого розвитку

Мета завдання – набуття навичок щодо проведення трендового аналізу ситуації в сфері оподаткування та прогнозування її подальшого розвитку.

Завдання:

1. Побудувати лінійну трендову модель за заданими вихідними даними та перевірити її надійність.
2. Виконати прогнозування за допомогою побудованої трендової моделі з урахуванням довірчих інтервалів.
3. Зробити висновки щодо результатів прогнозування.

Порядок виконання

1. Вихідні дані наведені у додатку Д. Номер варіанта завдання студент обирає за своїм порядковим номером у списку в журналі.

2. За вихідними даними побудувати лінійне регресійне рівняння (тренд) такого виду:

$$\hat{y}_t = a + b \cdot t, \quad (2.1)$$

де \hat{y}_t – згладжене значення результативної ознаки;

a, b – коефіцієнти регресії;

t – час, роки.

Примітка. Коефіцієнт регресії b вказує на те, наскільки змінюється результативна ознака у внаслідок зміни факторної ознаки t на одиницю. Якщо b має позитивний знак, то зв'язок прямий, якщо від'ємний – зв'язок обернений.

Параметри рівняння зв'язку визначають за способом найменших квадратів складеної і розв'язаної системи двох рівнянь з двома невідомими:

$$\begin{cases} \sum y_t = na + b \sum t; \\ \sum y_t t = a \sum t + b \sum t^2 \end{cases} \quad (2.2)$$

З системи рівнянь (2.2), знаходяться коефіцієнти регресії a і b за такими формулами:

$$b = \frac{n \sum ty_t - \sum t \sum y_t}{n \sum t^2 - (\sum t)^2}, \quad (2.3)$$

$$a = \frac{1}{n} (\sum y_t - b \sum t), \quad (2.4)$$

де n – кількість спостережень.

Розрахунки для визначення параметрів лінійної трендової моделі подати в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Розрахунки для визначення параметрів лінійного тренда

№ п/п спостереження	t	y_t	t^2	$t y_t$	y_t^2	\hat{y}_t	$(t - \bar{t})^2$
1	2	3	4	5	6	7	8
1	...	...	...	...	...	...	...
2	...	...	...	...	...	...	...
...	...	...	...	...	...	...	...
n	...	...	...	...	...	...	...
Разом	$\sum t$	$\sum y$	$\sum t^2$	$\sum t y$	$\sum y^2$	$\sum \hat{y}_t$	$\sum (t - \bar{t})^2$

3. Перевірити надійність побудованої лінійної трендової моделі, використовуючи коефіцієнти кореляції й детермінації, та достовірність обчисленого коефіцієнта кореляції, використовуючи критерій Стюдента.

3.1. Для розрахунку коефіцієнтів детермінації (r^2) і кореляції (r) необхідно розрахувати загальну, факторну та залишкову дисперсії за формулами наведеними у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Джерела дисперсій в регресійному аналізі

Джерела дисперсій	Опис	Формула
Факторна	Розкид значень залежного показника, що пояснюється регресією	$b^2 [\sum t^2 - (\sum t)^2 / n]$ або $a \sum y_t + b \sum t y_t - (\sum y_t)^2 / n$
Залишкова	Розкид значень залежного показника, що не можливо пояснити регресією	$\sum y_t^2 - a \sum y_t - b \sum t y_t$
Загальна	Загальний розкид залежного показника	$\sum y_t^2 - (\sum y_t)^2 / n$

3.2. Розрахувати коефіцієнти детермінації та кореляції за формулами (2.5) і (2.6) та, базуючись на даних (додаток В, табл. В.2), зробити висновки щодо щільності зв'язку між досліджуваними ознаками.

$$r^2 = \frac{\text{дисперсія, що пояснюється регресією}}{\text{загальна дисперсія}}$$

$$r^2 = \frac{b^2 \left[\sum t^2 - (\sum t)^2 / n \right]}{\sum y_i^2 - (\sum y_i)^2 / n}, \quad (2.5)$$

$$r = \sqrt{r^2} = \sqrt{\frac{b^2 \left[\sum t^2 - (\sum t)^2 / n \right]}{\sum y_i^2 - (\sum y_i)^2 / n}}. \quad (2.6)$$

3.3. Зробити висновки щодо значимості коефіцієнтів кореляції й детермінації та можливості застосування побудованої трендової моделі в прогнозуванні, основуючись на порівнянні їх розрахункових значень з граничними значеннями (додаток В, табл. В.3).

3.4. Розрахувати критерій Стюдента (t – критерій) за формулою (2.7) та зробити висновок щодо отриманих результатів.

$$t_r = \frac{|r|}{\mu_r}, \quad (2.7)$$

причому
$$\mu_r = \frac{1 - r^2}{\sqrt{n - 1}}, \quad (2.8)$$

де t_r – критерій Стюдента;

μ_r – середня похибка коефіцієнта кореляції;

n – кількість спостережень.

Примітка. Якщо критерій Стюдента $t_r \geq 3$, то показник кореляційного відношення вважають вірогідним (тобто зв'язок між досліджуваними ознаками y і t є доведеним). Якщо ж критерій $t_r < 3$, то висновки про вірогідність зв'язку між досліджуваними ознаками робити не можна.

Результати розрахунків викласти в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Основні характеристики результатів трендового аналізу

Рівняння тренда	Критерій Стюдента, t_r	Коефіцієнт кореляції, r	Нижня границя значимості, r	Коефіцієнт детермінації, r^2	Нижня границя значимості, r^2	Дисперсія		
						загальна	факторна	залишкова
$\hat{y}_t = a + b \cdot t$	...	...	...	...	...	...	...	...

4. Виконати прогнозування (на три роки вперед) за допомогою побудованої лінійної трендової моделі. Визначити показники та занести в табл. 2.4 в такій послідовності.

Таблиця 2.4

Результати прогнозування з врахуванням довірчого інтервалу

Період, роки	Період прогнозування, τ	Фактичне значення y_t	Згладжене значення і прогноз \hat{y}_t	$\sqrt{1 + \frac{1}{n} + \frac{(\tau + \frac{n-1}{2})^2}{\sum (t - \bar{t})^2}}$	95 % довірчий інтервал	
					нижня границя	верхня границя
1	2	3	4	5	6	7
t_1	0*	...	...	...	...	...
t_2	-1*	...	...	...	...	...
t_3	-2*	...	...	...	...	...
$t_4(\bar{t})$	-3	...	...	...	...	...
t_5	-2	...	...	...	...	...
t_6	-1	...	...	...	...	...
t_7	0	...	...	...	...	...
t_{n+1}	1	...	...	...	...	...
t_{n+2}	2	...	...	...	...	...
t_{n+3}	3	...	...	...	...	...

* Довірчий інтервал симетричний відносно \bar{t} , тому для значень t , менших \bar{t} , значення τ в рівнянні (2.11) повинно дорівнювати $-(n - 1 + \tau)$.

4.1. Розрахувати стандартну помилку рівняння (S_r) за такою формулою:

$$S_r = \sqrt{\frac{\sum (y_t - \hat{y}_t)^2}{n - 2}} \quad (2.9) \quad \text{або} \quad S_r = \sqrt{\frac{\sum y_t^2 - a \sum y_t - b \sum ty_t}{n - 2}}. \quad (2.10)$$

Примітка. Дані для розрахунків доцільно використовувати з табл. 2.1.

4.2. Розрахувати стандартну помилку прогнозу ($S_{\hat{y}_{t+\tau}}$) за такою формулою:

$$S_{\hat{y}_{t+\tau}} = \sqrt{\frac{\sum y_t^2 - a \sum y_t - b \sum ty_t}{n - 2}} \cdot \sqrt{1 + \frac{1}{n} + \frac{(\tau + \frac{n-1}{2})^2}{\sum (t - \bar{t})^2}}, \quad (2.11)$$

де τ – період прогнозування.

4.3. Визначити дев'яностоп'ятивідсоткові довірчі інтервали, які будуть дорівнювати $\pm 2S_{\hat{y}_{t+\tau}}$.

4.4. Одержані результати прогнозування з урахуванням довірчих інтервалів привести у вигляді графіку (як приклад див. рис. 2.1).

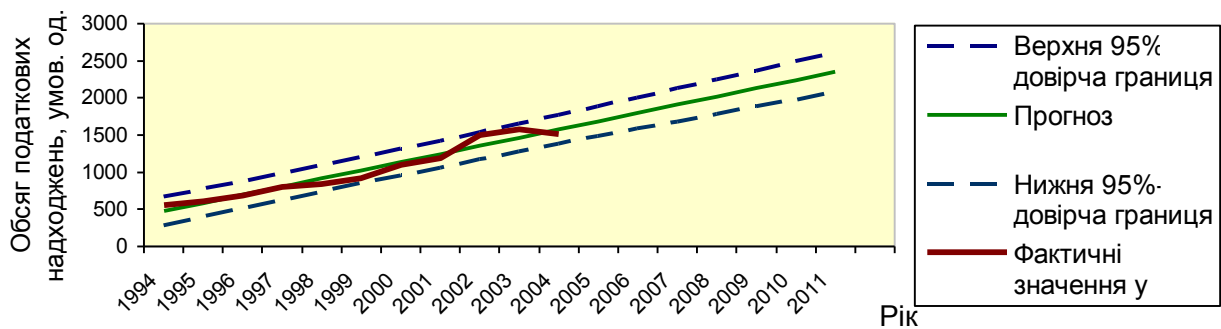

Рис. 2.1. Прогноз обсягу податкових надходжень

5. Зробити висновки щодо одержаних результатів прогнозування досліджуваного явища зі сфери оподаткування.

8.3. Індивідуальне навчально-дослідне завдання № 3 Оцінка рівня розвитку досліджуваного явища в сфері оподаткування за допомогою таксономічного аналізу

Мета завдання – набуття навичок щодо застосування методів таксономічного аналізу для оцінювання рівня розвитку досліджуваного явища зі сфери оподаткування.

Завдання:

1. Побудувати матрицю спостережень досліджуваної множини заданих об'єктів, які описуються відібраними ознаками.
2. Для кожного досліджуваного об'єкта розрахувати модифікований таксономічний показник рівня розвитку.
3. Зробити висновки щодо результатів проведеного таксономічного аналізу.

Порядок виконання

1. Вихідні дані для виконання завдання наведені у додатках Е (табл. Е.1) та Є. Номер варіанта завдання студент обирає за своїм порядковим номером у списку в журналі.
2. З наданого переліку різноманітних показників (додаток Є) відібрати (обґрунтувавши свій вибір) показники, які на вашу думку описують досліджуване вами явище зі сфери оподаткування.

Ураховуючи виконаний відбір, побудувати матрицю спостережень (X) досліджуваної множини заданих одиниць w , які описуються відібраними n ознаками (показниками), у вигляді вираження (3.1) та занести дані в матриці (3.1).

$$X = \begin{bmatrix} x_{11} x_{12} \dots x_{1k} \dots x_{1n} \\ x_{21} x_{22} \dots x_{2k} \dots x_{2n} \\ \dots \dots \dots \dots \dots \dots \\ x_{i1} x_{i2} \dots x_{ik} \dots x_{in} \\ \dots \dots \dots \dots \dots \dots \\ x_{w1} x_{w2} \dots x_{wk} \dots x_{wn} \end{bmatrix}, \quad (3.1)$$

де w – число одиниць;

n – число ознак, що характеризують досліджувані одиниці;

x_{ik} – значення ознаки k для одиниці i .

3. Виконати стандартизацію ознак, за формулою (3.2) та результати занести в табл. 3.1.

$$z_{ik} = \frac{x_{ik} - \bar{x}_k}{S_k}, \quad (3.2)$$

причому

$$\bar{x}_k = \frac{1}{w} \sum_{i=1}^w x_{ik}, \quad (3.3)$$

$$S_k = \left[\frac{1}{w} \sum_{i=1}^w (x_{ik} - \bar{x}_k)^2 \right]^{\frac{1}{2}}, \quad (3.4)$$

де $k = 1, 2, \dots, n$;

x_{ik} – значення ознаки k для одиниці i ;

\bar{x}_k – середнє арифметичне значення ознаки k ;

S_k – стандартне відхилення ознаки k ;

z_{ik} – стандартизоване значення ознаки k для одиниці i .

Таблиця 3.1

Розрахунок модифікованого таксономічного показника рівня розвитку

Найменування одиниць	Значення ознак					Стандартизовані значення ознак					c_{io}	d_i^*	d_i
	1	...	k		n	1	...	k		n			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	x_{11}	...	x_{1k}	...	x_{1n}	z_{11}	...	z_{1k}	...	z_{1n}	...	...	...
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
i	x_{i1}	...	x_{ik}	...	x_{in}	z_{i1}	...	z_{ik}	...	z_{in}	...	...	...
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
w	x_{w1}	...	x_{wk}	...	x_{wn}	z_{w1}	...	z_{wk}	...	z_{wn}	...	...	...
\bar{x}_k	...	...	...	...	...								
S_k	...	...	...	...	...								
Еталон розвитку P_o						...	...	...	...	...			
c_o											...		
S_o											...		

4. Виконати диференціацію ознак матриці спостережень на стимулятори та дестимулятори.

Примітка. Ознаки, які позитивно впливають на рівень розвитку досліджуваних об'єктів, є стимуляторами, а ознаки, які негативно впливають – дестимуляторами.

5. Побудувати еталон розвитку досліджуваних об'єктів (результати занести в табл. 3.1), що становить точку P_0 з координатами:

$$z_{01}, z_{02}, \dots, z_{0n},$$

причому
$$z_{ok} = \max_i z_{ik}, \text{ якщо } k \in I, \quad (3.5)$$

$$z_{ok} = \min_i z_{ik}, \text{ якщо } k \notin I \text{ (} s = 1, \dots, n), \quad (3.6)$$

де I – множина стимуляторів;

z_{ik} – стандартизоване значення ознаки k для одиниці i .

6. Розрахувати відстань між окремими точками-одиницями й точкою P_0 , що становить еталон розвитку, за формулою (3.7). Результати розрахунків записати в табл. 3.1.

$$c_{io} = \left[\sum_{k=1}^n (z_{ik} - z_{ok})^2 \right]^{\frac{1}{2}} \quad (i=1, \dots, w). \quad (3.7)$$

де c_{io} – відстань між окремими точками-одиницями та еталоном розвитку.

7. Розрахувати для кожного досліджуваного об'єкта модифікований таксономічний показник рівня розвитку (d_i) за формулою (3.8). Результати розрахунків записати в табл. 3.1.

$$d_i = 1 - d_i^* = 1 - \frac{c_{io}}{c_o}, \quad (3.8)$$

причому
$$c_o = \overline{c_o} + 2S_o, \quad (3.9)$$

$$\overline{c_o} = \frac{1}{w} \sum_{i=1}^w c_{io}, \quad (3.10)$$

$$S_o = \left[\frac{1}{w} \sum_{i=1}^w (c_{io} - \overline{c_o})^2 \right]^{\frac{1}{2}}. \quad (3.11)$$

Примітка. Інтерпретація модифікованого таксономічного показника така: дана точка-одиниця тим більше розвинена, чим ближче значення модифікованого показника до одиниці.

8. За результатами розрахунків модифікованого таксономічного показнику рівня розвитку виконати групування досліджуваних об'єктів, спираючись на дані додатка Е (табл. Е.2).

9. Зробити остаточні висновки щодо рівня розвитку об'єктів стосовно досліджуваного явища зі сфери оподаткування.

9. Методики активізації процесу навчання

При викладанні дисципліни передбачено застосування активних та інтерактивних методів навчання – проблемних і міні-лекцій, кейс-методу та семінарів у активній формі. Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але і високою ефективністю навчального процесу, який виявляється в:

мотивації студентів до бажання отримати знання в галузі оподаткування; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; виробленню здатності ухвалювати самостійні рішення; виробленню здібності до колективних рішень; виробленню здібності до соціальної інтеграції; придбанні навичок вирішення конфліктів; розвитку здібності до компромісів.

Проблемні лекції – спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, яка відіграє активізуючу роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді. Проблемні лекції доцільно використовувати при розгляданні тем 3 – 6, 9.

Міні-лекції – характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції доцільно провести при навчанні тем 1, 2, 11 (табл. 4).

Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) – дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд проблемних управлінських ситуацій. Цей метод вивчення навчального матеріалу доцільно використати при вивченні тем 7, 8, 10, 12.

Таблиця 4

Використання навчальних технологій для активізації процесу навчання

Методики активізації процесу навчання	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Проблемні лекції – спрямовані самостійне розмірковування, яке відіграє активізуючу роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді	Проблемна лекція з питання: "Загальні податкові теорії" (за темою 3)
	Проблемна лекція з питання: "Приватні (особисті) податкові теорії" (за темою 4)
	Проблемна лекція з питання: "Податкові теорії перекладення" (за темою 5)
	Проблемна лекція з питання: "Перекладення податків і зборів" (за темою 6)
	Проблемна лекція з питання: "Теоретичні основи побудови податкових систем" (за темою 9)

1	2
Міні-лекції – характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень	Міні-лекція з питання: "Поняття та економічний склад податків і зборів" (за темою 1)
	Міні-лекція з питання: "Функції податків" (за темою 2)
	Міні-лекція з питання "Елементи податку" (за темою 7)

10. Система поточного і підсумкового контролю

Оцінювання знань, умінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські (практичні) заняття, а також самостійну роботу та виконання індивідуальних завдань.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитись кількома методами:

1. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять.
2. Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.
3. Написання доповідей (есе).
4. Виконання завдань для самостійної роботи.
5. Проведення проміжних тестів.
6. Проведення поточного контролю.
7. Проведення підсумкового письмового контролю.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за 12-бальною шкалою за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- 3) знайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- 4) уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінка "відмінно" (12 балів) ставиться за умови відповідності рішення кожного індивідуального завдання студента, та його усної відповіді при захисті за усіма п'ятьма зазначеними критеріями. Відсутність тієї або іншої складової знижує оцінку на відповідну кількість балів.

Оцінювання знань студента проводиться за 12-бальною шкалою.

Для оцінки рівня відповідей студентів на теоретичні запитання та вирішення практичних завдань використовуються такі критерії:

оцінка 12 балів ставиться за глибоке засвоєння програмного матеріалу, застосування для відповіді не тільки рекомендованої, а й додаткової літератури та творчого підходу; чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами основ оподаткування, вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій. Відповідь на теоретичне питання білета має бути правильною та повною, оформлення відповіді – акуратним, логічним та послідовним;

оцінка 11 балів ставиться за глибоке засвоєння програмного матеріалу та рекомендованої літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками й інструментами основ оподаткування, вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій. Оформлення відповіді повинне бути акуратним, логічним та послідовним;

оцінка 10 балів ставиться за повне засвоєння програмного матеріалу та рекомендованої літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами основ оподаткування, вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій. Припускаються незначні випадкові погрішності, які не надають суттєвого впливу на повноту та змістовність відповіді;

оцінка 9 балів ставиться за повне засвоєння програмного матеріалу та наявне вміння орієнтуватися в ньому, усвідомлене застосування знань для розв'язання практичних завдань; за умови виконання всіх вимог, які передбачено для оцінки "відмінно"; при наявності незначних арифметичних помилок (але допущені незначні неточності в розрахунках певних показників) або не зовсім повних висновків за одержаними результатами;

оцінка 8 балів ставиться за повне засвоєння програмного матеріалу та наявне вміння орієнтуватися в ньому, усвідомлене застосування знань для розв'язання практичних задач, але при їх виконанні студент припускається окремих помилок;

оцінка 7 балів ставиться, якщо студент при відповіді ефективно застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою, але при їх виконанні студент припускається незначних помилок;

оцінка 6 балів ставиться за недостатнє вміння застосовувати теоретичні знання для розкриття теоретичного матеріалу але студент при відповіді продемонстрував розуміння матеріалу навчальної дисципліни;

оцінка 5 балів ставиться за часткове вміння застосовувати теоретичні знання, за умови, якщо студент при відповіді продемонстрував розуміння основних положень матеріалу навчальної дисципліни;

оцінка 4 бали ставиться у випадках, якщо студент при відповіді на запитання без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, припускається суттєвих помилок, стикається з труднощами при аналізі та порівнянні економічних явищ і процесів;

оцінка 3 бали ставиться студенту за неопанування значної частини програмного матеріалу, який не може правильно відповісти на питання, стикається зі значними труднощами при аналізі економічних явищ та процесів;

оцінка 2 бали ставиться студенту, що не опанував програмний матеріал, не може правильно відповісти на питання, стикається зі значними труднощами при аналізі економічних явищ та процесів;

оцінка 1 бал ставиться за відсутність знань за темою загалом.

Проведення поточно-модульного контролю. Поточно-модульний контроль здійснюється та оцінюється за двома складовими: практичний модульний контроль і лекційний (теоретичний) модульний контроль. Оцінка за практичну складову модульного контролю виставляється за результатами оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять, виконання індивідуального завдання та проміжного тестового контролю згідно з графіком навчального процесу.

Лекційний модульний контроль здійснюється у письмовій формі за відповідними білетами. Структура білетів з модульного контролю наведена далі:

Завдання 1. Сформулювати свою концепцію побудови сучасної податкової системи взявши за основу класичну та кейнсіанську школи.

Завдання 2. Пропозиція на певні товари є еластичною. У зв'язку з внесенням змін у податкове законодавство додатково до існуючих податків було введено податок з продажу. Пояснити, яким чином здійснюється розподіл податкового тягаря між виробниками товарів та покупцями.

Завдання 3. Відомо, що гранична схильність до споживання дорівнює 0,65, а гранична схильність до імпорту – 0. Економіка знаходиться в стані рівноваги. Як зміниться рівноваговий ВВП, якщо держава збільшує свої закупівлі на 1,3 млрд грн, не змінюючи податкові надходження? Дати економічне обґрунтування.

Завдання 4. Яке рішення необхідно прийняти уряду для збільшення ВВП та скорішого подолання спаду, якщо гранична схильність до споживання дорівнює 0,6. Економіка знаходиться в стані спаду. Щоб його подолати, уряд може збільшити видатки, або зменшити податки на величину 2,8 млрд грн. Дати економічне обґрунтування.

Для підведення підсумків роботи студентів із змістовного модуля виставляється підсумкова оцінка з поточно-модульного контролю, яка враховує оцінки за практичний модульний контроль і лекційний модульний контроль.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється у письмовій формі за 12-бальною шкалою.

Кожен білет до підсумкового контролю з навчальної дисципліни містить ситуаційні і діагностичні завдання, які розкривають уміння, навички та компетенції студента.

Ситуаційні завдання розкривають рівень теоретичної підготовки студента, здібності логічно мислити, узагальнювати і знаходити правильну відповідь на поставлене питання. У білеті два ситуаційних завдання. Максимальна оцінка за виконання кожного ситуаційного завдання складає три бали.

На три бали за виконання ситуаційне завдання оцінюються знання студента якщо він безпомилково його розв'язав, підтвердив логіку свого мислення посиленням на макроекономічні закони, подав певну кількість своїх коментарів та висновків, оформив завдання без орфографічних помилок у чітко структурованому вигляді.

На 2,5 бали за виконання ситуаційного завдання оцінюються знання студента якщо він безпомилково його розв'язав, але мають місце деякі несуттєві неточності, подав свої коментарії. Студент зробив правильний висновок та оформив завдання без орфографічних помилок у чітко структурованому вигляді.

За вирішення ситуаційного завдання в цілому правильно, але при розгляді наведеної ситуації студент припускається окремих помилок у застосуванні теоретичних підходів, що призвело до неповної відповіді, ставиться 2 бали.

На 1,5 бали оцінюється завдання, за недостатнє вміння застосовувати теоретичні знання за умови, якщо завдання в основному виконане та мету завдання досягнуто, але студент припускається суттєвих теоретичних помилок при його вирішенні.

На один бал за виконання ситуаційного завдання оцінюються знання студента якщо він під час його рішення допустив помилки, які вплинули на кінцевий результат, оформив завдання без орфографічних помилок у чітко структурованому вигляді.

На півбала за виконання ситуаційного завдання оцінюються знання студента якщо він не зміг розв'язати задачу, частково підтвердив логіку свого мислення, але не зробив висновків.

Діагностичні завдання розкривають рівень підготовки студента та здібності логічно мислити, узагальнювати отриманий результат і давати йому економічне обґрунтування. У білеті два діагностичних завдання. Максимальна оцінка за виконання діагностичного завдання складає три бали.

За вирішення діагностичного завдання у повному обсязі, без допущення методологічних помилок та арифметичних помилок з наданням обґрунтованої відповіді, за чітке володіння понятійним апаратом, методиками визначення макроекономічних показників, здійснення узагальнених висновків, які містять обґрунтовану особисту позицію автора ставиться 3 бали.

За повне засвоєння програмного матеріалу, чітке володіння понятійним апаратом, методиками визначення макроекономічних показників з допущенням незначних арифметичних помилок, які суттєво не впливають на повноту та змістовність відповіді ставиться 2,5 бали.

За вирішення діагностичного завдання в цілому правильно з використанням типового алгоритму, але при виконанні студент припускається окремих помилок у методичному підході при визначенні макроекономічних показників, які призвели до неправильної відповіді ставиться 2 бали.

За недостатнє вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання діагностичного завдання за умови, якщо завдання в основному виконане та мету завдання досягнуто, але студент припускається суттєвих методологічних помилок при його вирішенні ставиться 1,5 бали.

При виконанні завдання студент демонструє часткове вміння застосовувати теоретичні знання при вирішенні діагностичного завдання, стикається зі значними труднощами при аналізі макроекономічних процесів, за результатами розрахунку допущенні суттєві методологічні та арифметичні помилки – ставиться 1 бал.

Загальна оцінка екзаменаційного завдання складається з кількості балів отриманих студентом за виконання ситуаційного та діагностичного завдань. Якщо студент не зміг розв'язати ні одного із завдань, не подав своїх коментарів та висновків до їх виконання, його знання оцінюються в один бал. При отриманні студентом оцінки "один" або "два" бали, він повинен пройти повторне вивчення даної дисципліни. Якщо студент отримав "три" бали, то йому буде необхідно скласти іспит повторно.

Кожне завдання білета підсумкового контролю оцінюється окремо. Загальна оцінка дорівнює середній арифметичній із суми оцінок кожного завдання. Якщо одна з оцінок "незадовільно", то загальна оцінка не може бути вищою за "задовільно".

Для підведення підсумків роботи студентів з навчальної дисципліни виставляється загальна оцінка, яка враховує оцінки по кожного виду контролю (оцінку поточно-модульного контролю за роботу протягом семестру та оцінка за результатами письмового контролю під час лекції).

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Підсумкова оцінка з дисципліни згідно з "Методикою переведення показників успішності знань студентів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS" конвертується в підсумкову оцінку за шкалою ECTS (табл. 5).

**Переведення показників успішності знань студентів ХНЕУ
в систему оцінювання за шкалою ECTS**

Відсоток студентів, які зазвичай досягають відповідної оцінки	Оцінка за шкалою ECTS		Оцінка за бальною шкалою, що використовується в ХНЕУ	Оцінки за національною шкалою
10	Відмінно – відмінне виконання	(A)	12 – 11	відмінно
25	Дуже добре – вище середнього рівня	(B)	10	
30	Добре – взагалі робота правильна, але з певною кількістю помилок	(C)	9 – 7	добре
25	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	(D)	6	задовільно
10	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	(E)	5 – 4	
–	Незадовільно – потрібно попрацювати над тим, як отримати позитивну оцінку (можливість повторного складання)	(FX)	3	незадовільно
–	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення дисципліни)	(F)	2 – 1	

12. Рекомендована література

Основна

1. Бюджетний кодекс України від 21 червня 2001 року № 2542-III (зі змінами та доповненнями) // Урядовий кур'єр. – 2002. – 25 липня.
2. Завгородний В. П. Налоги и налоговый контроль в Украине / В. П. Завгородний. – К. : А.С.К., 2001. – 639 с.
3. Иванов Ю. Б. Альтернативні системи оподаткування / Ю. Б. Иванов. – Х. : ХДЕУ. – Торнадо, 2003. – 517 с.
4. Иванов Ю. Б. О проблеме переложения налогов / Ю. Б. Иванов, А. Н. Тищенко // Бизнес-информ. – 2004. – № 3–4. – С. 30–41.
5. Иванов Ю. Б. Сучасне оподаткування: мотиваційний аспект [Текст] : монографія / Ю. Б. Иванов, О. А. Єськов. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 328 с.

6. Иванов Ю. Б. Оценка уровня регионального налогообложения и его влияния на социальное развитие региона / Ю. Б. Иванов, А. Н. Тищенко, Е. В. Давыскиба // Бизнес-Информ. – 2005. – № 1–2. – С. 17–19.
7. Иванов Ю. Б. Элементы и взаимосвязи налогового потенциала / Ю. Б. Иванов, А. Н. Тищенко // Бизнес-Информ. – 2004. – № 5–6. – С. 80–89.
8. Карп М. В. Налоговый менеджмент / М. В. Карп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001 – 477 с.
9. Конституція України // Закони України: в 11 т. – К. : Верховна Рада України, Інститут законодавства, 1997. – Т.10. – С. 3–41
10. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права: в 6 т. ; т.: Генезис налогового регулирования. Ч. 1, 2. / Н. П. Кучерявенко. – Х. : Легас, 2002. – 685 с.; 791 с.
11. Куценко Т. Ф. Бюджетно-податкова політика / Т. Ф. Куценко. – К. : КНЕУ, 2002. – 256 с.
12. Майбуров И. А. Теория налогообложения. Продвинутый курс : учебник для магистрантов, обучающихся по специальностям "Финансы и кредит", "Бухгалтерский учет, анализ и аудит" / И. А. Майбуров, А. М. Соколовская. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2011. – 591 с.
13. Макконнелл К. Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика. В 2 т. / К. Р.Макконелл, С. Л. Брю. – М. : Республика, 1992. – Т. 1 – 399 с.; Т. 2 – 400 с.
14. Налогообложение: проблемы науки и практики – 2009 : монография / под ред. проф. Ю. Б. Иванова. – Х. : ФЛП Либуркина Л. М. ; ИД "ИНЖЭК", 2009. – 296 с.
15. Основы налогообложения : учебн. пособ. / Ю. Б. Иванов, А. Н. Тищенко, Е. В. Давыскиба, О. Г. Зима. – Х. : ИД "ИНЖЕК", 2008. – 280 с.
16. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями) // Голос України 04.12.2010 р. № 229/
17. Соколовська А. М. Основи теорії податків: навч. посібн. / А. М. Соколовська. – К. : Кондор, 2010. – 326 с.
18. Соколовська А. М. Податкова система держави: теорія і практика становлення / А. М. Соколовська. – К. : Знання-Прес, 2004. – 454 с.
19. Тищенко А. Н. Количественная оценка уровня развития малого бизнеса в регионах Украины методом сравнительного многомерного анализа / А. Н. Тищенко, Л. А. Беляевская // Бизнес-информ. – 2005. – № 1–2. – С. 67–71.

20. Тищенко А. Н. Применение многофакторного анализа при прогнозировании налоговых поступлений / А. Н. Тищенко, Л. А. Беляевская // Бизнес-информ. – 2005. – № 11–12. – С. 67–71.

21. Черник Д. Г. Основы налоговой системы / Д. Г. Черник, А. П. Починок. – М. : Финансы, ЮНИТИ, 1998. – 422 с.

22. Юткина Т. Ф. Налоги и налогообложение / Т. Ф. Юткина. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 576 с.

Додаткова

23. Агапова Т. А. Макроэкономика / Т. А. Агапова, С. Ф. Серегина. – М. : Изд. "Дело и сервис", 2001. – 448 с.

24. Государственное регулирование рыночной экономики : учебн. пособ. / под ред. И. И. Столярова. – М. : Дело, 2001. – 280 с.

25. Гридчина М. В. Налоговая система Украины : учебн. пособ. / М. В. Гридчина, Н. И. Вдовиченко. – К. : МАУП, 2001. – 128 с.

26. Державне регулювання економіки / за ред. І. Р. Михасюка. – К. : Атака, Ельга-Н, 2000. – 592 с.

27. Долан Э. Дж. Макроэкономика / Э. Дж. Долан, Д. Е. Линдсей. ; пер. с англ. – СПб. : Азот "Литера плюс", 1994. – 406 с.

28. Єпіфанов А. О. Бюджет і фінансова політика України / А. О. Єпіфанов, І. В. Сало. – К. : Наукова думка, 1997. – 802 с.

29. Иванов Ю. Б. Оцінка податкового навантаження на економіку регіону / Ю. Б. Иванов, А. С. Иванченко // Економіка розвитку. – 2007. – № 2(42). – С. 5–8.

30. Иванов Ю. Б. Податкова система. / Ю. Б. Иванов, А. І. Крисоватий, О. М. Десятнюк – К. : Атіка, 2006. – 920 с.

31. Крисоватий А. І. Податкова система : навч. посібн. / А. І. Крисоватий, О. М. Десятнюк. – Тернопіль : Карт-бланш, 2004. – 331 с.

32. Меркулова Т. В. Институт налога / Т. В. Меркулова. – Х., 2006. – 224 с.

33. Налоги и налогообложение / под ред. М. В. Романовского, О. В. Врублевской. – СПб. : ПИТЕР, 2000. – 544 с.

34. Основы налогового права / под ред. Кучерявенко Н. П. – Х. : Легас, 2003. – 384 с.

35. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях: методы таксономии и факторного анализа / В. Плюта ; пер. с пол. В. В. Иванова. – М. : Статистика, 1980. – 151 с.

36. Пушкарева В. М. История финансовой мысли и политики налогов / В. М. Пушкарева. – М. : ИНФРА-М, 1996. – 192 с.

37. Савченко А. Г. Макроекономічна політика : навч. посібн. / А. Г. Савченко. – К. : КНЕУ, 2001. – 166 с.

38. Скворцов Н. Н. Налоговый менеджмент : Стратегия и тактика. Кн. 1. От стагнации к стабилизации / Н. Н. Скворцов ; под ред. В. П. Давыдовой. – К. : Вища школа, 2002. – 222 с.
39. Современная теория и практика налогообложения / Н. А. Куцин, В. В. Калюжный, О. В. Мозенков. – Х. : Прапор, 2001. – 212 с.
40. Соколов А. А. Теория налогов / А. А. Соколов. – М. : ООО "Юр ИнфоР-Пресс", 2003. – 506 с.
41. Теорія статистики : навч. посібн. / П. Г. Вашків, П. Ш. Пастер, В. П. Сторожук, Е. Ш. Ткач. – К. : Либідь, 2001. – 320 с.
42. Френкель А. А. Математический анализ производительности труда / А. А. Френкель. – М. : Экономика, 1968. – 168 с
43. Соколовська А. М. Теоретичні засади визначення податкового навантаження та рівня оподаткування економіки / А. М. Соколовська // Економіка України. – 2006. – № 7. – С. 4–13.

Ресурси мережі Інтернет

44. Лига БизнесИнформ. – Режим доступа : www.liga.net/.
45. Налоги и бухгалтерский учет [Электронный ресурс]. – Режим доступа : basa.tav.kharkov.ua/.
46. Нормативні акти України. – Режим доступу : www.nau.kiev.ua/.
47. Право. Украина [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html.
48. Сервер Верховной Рады Украины. – Режим доступа : www.rada.gov.ua/.
49. Украинское право [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ukrpravo.com/

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура формування компетенцій, якими мають володіти випускники спеціальності напрямку підготовки "Фінанси і кредит" (спеціалізація "Оподаткування") освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" після вивчення навчальної дисципліни

Назва теми	Виконавчі компетентності	Планово-проектні компетенції	Організаційні компетенції
1	2	3	4
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи податкової системи України та основні непрямі податки			
Тема 1. Поняття та економічний склад податків і зборів	знати економічну сутність податку; його поняття та еволюція; вміти виділяти ознаки податку, мита, збору (їх схожість та різницю)	виділяти сутність податків і зборів; здійснювати порівняльний аналіз ключових ознак податкових платежів	володіти знаннями, теоретичними основами щодо виділення сутності податків і зборів (обов'язкових платежів)
Тема 2. Функції податків	знати функції вміти порівнювати підфункції податків: розподільну, соціальну, економічну, стимулюючу, стримуючу	здійснювати постійний моніторинг реалізації процесу "фіска"; визначати податкові наслідки відповідно реалізації регулюючої функції податків	володіння системою знань і практичних навичок з проведення комплексного статистичного дослідження фіскального процесу та виконання регулюючої функції податків
Тема 3. Загальні податкові теорії	знати теорії обміну, її особливості, переваги та недоліки; знати особливості застосування податків у загальних економічних теоріях XVII – XX ст.; знати сучасні теорії податкових відносин: класичну, кейнсіанську, монетаризму	виділяти особливості застосування класичної та кейнсіанської теорії зайнятості в сучасних умовах; вміти аналізувати рівноважний обсяг виробництва у кейнсіанській моделі	володіти знаннями, теоретичними основами, відповідно загальних податкових теорій
Тема 4. Приватні (особисті) податкові теорії	знати різновиди теорій єдиного податку; знати теорії пропорційного й прогресивного оподаткування; знати класична теорія збережень та інвестицій; мультиплікаційний ефект	формулювати теоретичні аспекти прямого і непрямого оподаткування; здійснювати порівняння запланованих та фактичних інвестицій	володіти знаннями щодо застосування приватних податкових теорій при формуванні стратегій розвитку
Тема 5. Податкові теорії перекладення	знати особливості теорії перекладення податків; знати як змінюється ціна товарів у процесі перекладення податків; знати процес і модель простого та складного перекладення податків	застосовувати особливості прямого і непрямого оподаткування в перекладенні податків аналізувати просте й складне перекладення податків	знати методику перекладення податків при деформації структури податкового потенціалу
Тема 6. Перекладення податків і зборів	виділяти особливості впливу еластичності попиту та пропозиції на розподіл податкового навантаження; знати як формується	виділяти сутність розподіл податкового навантаження; вміти розраховувати надлишковий податковий тягар	знати методику та вміти застосовувати еластичності попиту та пропозиції при формуванні ціни товару

Модуль 2. Основи формування податкових платежів і оподаткування			
1	2	3	4
Тема 7. Елементи податку	знати основні, додаткові та факультативні елементи податку; вміти характеризувати суб'єктів податку; об'єкт оподаткування; базу оподаткування. знати класифікацію податкових ставок; знати різновиди податкових пільг	вміти застосовувати методи побудови податкових ставок: в залежності від: рівня податкового тиску; від методу встановлення; від формування стимулів; від економічних наслідків оподаткування; вміти планувати податкові періоди; здійснювати класифікацію періодів оподаткування: за строками, особливостями формування податкових обов'язків	знати механізм застосування податкових пільг: довгострокових та короткострокових. Застосовувати пільги відповідно до їх класифікації: за видами платників, за строками, за елементами об'єкта
Тема 8. Класифікація податків та їх завдання	класифікувати податки за ознаками: за формою оподаткування; за економічним змістом об'єкта оподаткування; за рівнем державних структур, які їх встановлюють; за способом стягнення; за джерелом сплати податків; за суб'єктом оподаткування тощо	виділяти сутність податків: що включаються до ціни реалізації; що включаються до собівартості продукції, джерелом сплати яких є прибуток, або джерелом сплати яких виступає заробітна плата працівників	знати методик виділення класифікаційних ознак для характеристики податків і зборів
Тема 9. Теоретичні основи побудови податкових систем	знати загальні та спеціальні податкові закони; знати визначення податкової системи і вимоги до її змісту; знати наукові основи формування та принципи побудови податкової системи; знати структуру податкової системи та її особливості	використовувати термінологію з податкової системи у професійній діяльності вміти використовувати проблеми податкового тиску та принцип розподілу податкового тягаря	дотримуватися методів та принципів організації процесу оподаткування відповідно до діючої податкової політики
Тема 10. Сучасні проблеми податково-бюджетної (фіскальної) політики	знати теоретичні аспекти фіскальної політики; знати особливості податково-бюджетної політики та інфляції; знати проблеми дефіциту державного бюджету та обслуговування державного боргу	визначати податкові наслідки системи державних закупок для подолання періодів економічного спаду; вміти аналізувати проблеми дефіциту державного бюджету та обслуговування державного боргу	дотримуватись механізму реалізації податково-бюджетної політики на сучасному етапі
Тема 11. Історія оподаткування	знати початкові форми та періоди оподаткування: Давній Світ, середньовічне суспільство, Давня Русь, монархічні системи XVI – XVII ст.; знати податкові теорії першої половини XIX ст. Росія XVII – XIX ст. та на початку XX ст. СРСР	вміти використовувати знання початкових форм та історичних періодів оподаткування від Давнього Світу до початку XX ст.	організовувати процес оподаткування з урахуванням історичних аспектів
Тема 12. Історія оподаткування в Україні	знати систему податків Київської Русі; Литовсько-Польського періоду; податкова система Козацької держави; Московсько-Російську податкову систему	використовувати податкове законодавство України в сфері культури та розваг (початок XX ст.); вміти аналізувати податкову систему Радянського періоду (1917 – 1991 рр.).	володіти знаннями щодо податкової системи незалежної України (1991 р. по теперішній час)

Формування компетенцій, якими мають володіти випускники спеціальності напряму підготовки "Фінанси і кредит" (спеціалізація "Оподаткування") освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" після вивчення навчальної дисципліни

Опис результатів навчання	
Знання	• знати основні терміни й поняття по теорії оподаткування; • знати історію виникнення та формування податків і оподаткування; • знати основні складові загальні і особисті теорії податків; • знати принципи побудови податків й податкових систем; • розуміти економічну сутність оподаткування як складової частини державного регулювання економіки; • знати функції податків у ринковій економіці; • розуміти взаємозв'язок між функціями податків та їх вплив на кінцеві макроекономічні показники
Уміння	• характеризувати та аналізувати основні теорії оподаткування; • виділяти сутність податку і його роль у суспільстві; • визначати типи податкової політики; • аналізувати основні напрямки податкових реформ; • самостійно вивчати нормативні документи, що регламентують порядок сплати податків • володіти категоріальним апаратом оподаткування; • володіти економічними законами щодо формування та реалізації процесу оподаткування в державі
Комунікації	• уміти взаємодіяти, співпрацювати з широким колом осіб для провадження професійної або навчальної діяльності
Автономність і відповідальність	• самостійність прийняття рішень у розгляді проблем з оподаткування; • відповідальність за результати професійної діяльності; • здатність до самостійного подальшого навчання

Вихідні дані для індивідуального навчально-дослідного завдання № 1

Варіант	Найменування досліджуваного явища (залежного показника), Y	Кількість факторів, n	Кількість опитуваних респондентів, m
1	Ефективність функціонування податкової системи держави	12	10
2	Ефективність податкової політики держави	12	11
3	Податкове навантаження на рівні держави	12	12
4	Обсяг іноземних інвестицій на державному рівні	12	13
5	Обсяг заощаджень у сімейному бюджеті	12	14
6	Податкове навантаження на рівні регіону	12	15
7	Податкове навантаження на рівні підприємства	12	10
8	Ефективність організації місцевого оподаткування	12	11
9	Рівень розвитку малого підприємництва	12	12
10	Обсяг надходжень від загальнодержавних податків і зборів	12	13
11	Кількість громадян-підприємців, що працюють за спрощеною системою оподаткування	12	14
12	Обсяг податкових надходжень до місцевих бюджетів	12	15
13	Кількість суб'єктів підприємництва, що працюють за спрощеною системою оподаткування	12	10
14	Обсяг надходжень від місцевих податків і зборів	12	11
15	Показник фінансової стійкості місцевих бюджетів (частка внутрішніх джерел фінансування в сукупному обсязі надходжень у місцевий бюджет)	12	12
16	Офіційні трансферти від органів державного управління	12	13
17	Кількість суб'єктів господарської діяльності, що знаходяться і діють на території певного регіону	12	14
18	Обсяг надходжень від податку з доходів фізичних осіб	12	15
19	Обсяг надходжень від податку на додану вартість	12	10
20	Кількість громадян-підприємців, що працюють за спрощеною системою оподаткування	12	11
21	Обсяг надходжень від податку на прибуток підприємств	12	12
22	Обсяг податкового боргу за податковими зобов'язаннями	12	13
23	Кількість зареєстрованих платників податків та зборів	12	14
24	Кількість зареєстрованих громадян-підприємців	12	15
25	Обсяг податкових надходжень від діяльності малих підприємств	12	10

Розподіл χ^2

Число ступенів вільності	Ймовірність найбільшого значення	Число ступенів вільності	Ймовірність найбільшого значення	Число ступенів вільності	Ймовірність найбільшого значення	Число ступенів вільності	Ймовірність найбільшого значення
	0,05		0,05		0,05		0,05
1	3,84	6	12,59	11	19,68	16	26,39
2	5,99	7	14,07	12	21,03	17	27,59
3	7,81	8	15,51	13	22,36	18	28,87
4	9,49	9	16,92	14	23,68	19	30,14
5	11,07	10	18,31	15	25,00	20	31,41

Таблиця В.2

Граничні значення коефіцієнтів кореляції й детермінації при застосуванні регресії в прогнозуванні (дев'яностовідсотковий рівень довіри)

Число спостережень, n	Значення коефіцієнта кореляції, r	Значення коефіцієнта детермінації, r^2	Число спостережень, n	Значення коефіцієнта кореляції, r	Значення коефіцієнта детермінації, r^2
5	0,58	0,34	35	0,27	0,07
6	0,55	0,30	40	0,25	0,06
7	0,52	0,27	45	0,23	0,05
8	0,50	0,25	50	0,22	0,05
9	0,48	0,23	60	0,20	0,04
10	0,46	0,21	70	0,19	0,04
15	0,39	0,15	80	0,18	0,03
20	0,34	0,12	90	0,17	0,03
25	0,31	0,10	100	0,16	0,03
30	0,29	0,08			

Таблиця В.3

Градація щільності зв'язку між досліджуваними ознаками

Зв'язок	Лінійний коефіцієнт кореляції	
	Прямий зв'язок	Зворотний зв'язок
Слабкий	0,10 ... 0,30	- 0,10 ... - 0,30
Середній	0,30 ... 0,70	- 0,30 ... - 0,70
Щільний	0,70 ... 0,99	- 0,70 ... - 0,99

Вихідні дані для індивідуального навчально-дослідного завдання № 2

Вариант	Найменування досліджуваного показника, у	Значення досліджуваного показника по роках						
		t ₁	t ₂	t ₃	t ₄	t ₅	t ₆	t ₇
1	Обсяг податкових надходжень до зведеного бюджету, млн умов. од.	2884,8	2924,3	2933,1	2971,2	2993,1	3062,0	3114,7
2	Обсяг податкових надходжень до державного бюджету, млн умов. од.	1961,7	1988,5	1994,5	2020,4	2035,3	2082,2	2118,0
3	Обсяг надходжень податку на прибуток підприємств, млн умов. од.	599,0	607,2	609,1	617,0	621,5	635,8	646,8
4	Обсяг податкових надходжень до місцевих бюджетів, млн умов. од.	923,1	935,8	938,6	950,8	957,8	979,8	996,7
5	Обсяг надходжень від податку на додану вартість, млн умов. од.	855,2	866,9	869,5	880,8	887,3	907,7	923,3
6	Обсяг надходжень по непрямим податках, млн умов. од.	1154,7	1170,5	1174,1	1189,3	1198,1	1225,6	1246,7
7	Обсяг надходжень від загальнодержавних податків і зборів, млн умов. од.	3822,8	3875,2	3886,8	3937,2	3966,3	4057,5	4127,4
8	Обсяг надходжень податку з доходів фізичних осіб, млн умов. од.	689,7	699,1	701,2	710,3	715,6	732,0	744,6
9	Обсяг податкових надходжень від діяльності малих підприємств, млн умов. од.	1313,7	1331,7	1335,7	1353,0	1363,0	1394,3	1418,3
10	Кількість громадян-підприємців, що працюють за спрощеною системою оподаткування, тис. од.	1069,7	1084,4	1087,6	1101,7	1109,9	1135,4	1154,9
11	Обсяг надходжень по прямих податках, млн умов. од.	1288,7	1306,4	1310,3	1327,3	1337,1	1367,8	1391,4
12	Обсяг податкових надходжень до місцевого бюджету, млн умов. од.	152,8	154,8	155,3	157,3	158,5	162,1	164,9
13	Обсяг офіційних трансфертів від органів державного управління, млн умов. од.	437,9	443,9	445,2	451,0	454,3	464,8	472,8
14	Обсяг надходжень місцевих податків і зборів, млн умов. од.	354,7	359,6	360,6	365,3	368,0	376,5	383,0
15	Кількість суб'єктів господарської діяльності на території регіону, тис. од.	59,1	59,9	60,1	60,9	61,3	62,7	63,8
16	Обсяг надходжень від податку з власників транспортних засобів, млн умов. од.	31,5	32,0	32,1	32,5	32,7	33,5	34,0
17	Обсяг надходжень податків на власність, млн умов. од.	35,5	36,0	36,1	36,5	36,8	37,6	38,3
18	Кількість суб'єктів господарської діяльності, тис. од.	867,0	878,9	881,5	893	899,6	920,3	936,1
19	Обсяг податкового боргу за податковими зобов'язаннями, млн умов. од.	82,8	83,9	84,1	85,2	85,9	87,8	89,4
20	Кількість зареєстрованих громадян-підприємців, тис. од.	1497,6	1518,1	1522,7	1542,4	1553,8	1589,5	1616,9
21	Податкові надходження від підприємців, що працюють за спрощеною системою оподаткування, тис. умов. од.	231,1	234,2	234,9	238,0	239,7	245,2	249,5
22	Обсяг надходжень від акцизного збору з вироблених в Україні товарів, млн умов. од.	228,6	231,7	232,4	235,4	237,2	242,6	246,8
23	Кількість підприємств, зареєстрованих платниками податку на додану вартість, тис. од.	512,3	519,4	520,9	527,7	531,6	543,8	553,2
24	Кількість зареєстрованих платників податків та зборів, тис. од.	2189,4	2219,4	2226,1	2255	2271,7	2323,9	2363,9
25	Обсяг надходжень до цільових фондів, млн умов. од.	78,8	79,9	80,1	81,2	81,8	83,7	85,1

Вихідні дані для індивідуального навчально-дослідного завдання № 3

Варіант	Найменування досліджуваного явища
1	Рівень розвитку системи оподаткування в регіональному розрізі
2	Рівень розвитку податкового контролю в регіональному розрізі
3	Рівень розвитку місцевих бюджетів
4	Рівень розвитку малого підприємництва в регіональному розрізі
5	Рівень розвитку спрощеної системи оподаткування в регіональному розрізі
6	Рівень розвитку податкового потенціалу в регіональному розрізі
7	Рівень розвитку системи оподаткування в регіональному розрізі
8	Рівень розвитку податкового контролю в регіональному розрізі
9	Рівень розвитку місцевих бюджетів
10	Рівень розвитку малого підприємництва в регіональному розрізі
11	Рівень розвитку спрощеної системи оподаткування в регіональному розрізі
12	Рівень розвитку податкового потенціалу в регіональному розрізі
13	Рівень розвитку системи оподаткування в регіональному розрізі
14	Рівень розвитку податкового контролю в регіональному розрізі
15	Рівень розвитку місцевих бюджетів
16	Рівень розвитку малого підприємництва в регіональному розрізі
17	Рівень розвитку спрощеної системи оподаткування в регіональному розрізі
18	Рівень розвитку податкового потенціалу в регіональному розрізі
19	Рівень розвитку системи оподаткування в регіональному розрізі
20	Рівень розвитку податкового контролю в регіональному розрізі
21	Рівень розвитку місцевих бюджетів
22	Рівень розвитку малого підприємництва в регіональному розрізі
23	Рівень розвитку спрощеної системи оподаткування в регіональному розрізі
24	Рівень розвитку податкового потенціалу в регіональному розрізі
25	Рівень розвитку системи оподаткування в регіональному розрізі

Градація рівня розвитку об'єктів стосовно досліджуваного явища

Рівень розвитку	Значення модифікованого таксономічного показника рівня розвитку
Найвищий	0,9999 – 0,8000
Високий	0,7999 – 0,6000
Середній	0,5999 – 0,4000
Низький	0,3999 – 0,2000
Найнижчий	0,1999 – 0,0001

Вихідні дані для індивідуального навчально-дослідного завдання № 3

Найменування показників	Значення показників по регіонах																											
	АР Крим	Вінницька	Волинська	Дніпропетровська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька	Івано-Франківська	Київська	Кіровоградська	Луганська	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська	Чернівецька	Чернігівська	м. Київ	м. Севастополь	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
1. Податкові надходження на душу населення, грн/особ.	687,2	477,2	403,7	813,3	823,9	450,5	417,1	929,2	437,6	743,2	409,6	691,1	699,5	674,0	821,8	1394,1	538,3	805,4	359,9	1059,1	542,7	464,7	562,9	389,8	856,5	3679,6	960,4	
2. Податковий борг по зобов'язанням по податковим надходженням на душу населення, грн/особ.	93,7	64,8	66,1	308,2	139,9	34,3	27,3	316,5	139,5	87,4	130,0	488,9	202,5	105,2	55,0	132,7	181,7	238,1	42,3	68,2	95,9	53,7	58,8	40,2	51,1	2195,5	121,0	
3. Переплата по зобов'язанням по податковим надходженням на душу населення, грн/особ.	135,9	100,9	153,3	479,2	362,5	88,8	63,9	345,4	130,4	236,7	81,4	127,7	111,5	178,0	404,3	252,6	72,2	76,0	54,8	260,4	114,3	80,2	76,7	64,0	74,5	1290,5	177,8	
4. Податкові надходження від діяльності малих підприємств, млн грн	119,7	43,5	11,1	64,6	80,5	31,2	48,6	41,9	67,9	65,3	37,1	37,1	121,7	43,4	97,8	92,6	38,6	73,9	31,2	189,9	29,3	35,8	41,8	38,3	50,5	389,8	26,3	
5. Кількість малих підприємств на 10 тис. осіб населення, од.	61	37	39	48	53	42	52	51	48	43	45	39	56	60	48	44	36	44	32	56	52	36	38	40	35	151	56	
6. Фінансовий результат по малих підприємствах (сальдо), млн грн	48,0	7,18	8,51	185,2	463,5	41,4	24,0	150,3	-37,4	53,4	-8,2	13,6	35,3	35,9	113,8	81,2	38,6	13,6	-1,64	103,9	-1,68	12,9	13,2	0,8	8,6	960,2	3,8	
7. Обсяг надходжень місцевих податків і зборів, млн грн	30,9	12,6	12,1	41,1	47,9	13,4	11,1	24,9	10,8	14,1	8,1	23,3	22,9	12,2	42,7	18,4	10,2	9,4	8,1	43,9	10,8	27,1	10,4	14,8	10,8	93,7	6,6	
8. Податковий борг по зобов'язанням по надходженням місцевих податків і зборів, тис. грн	728	375	392	1282	794	283	522	588	943	342	498	1137	1069	294	430	238	208	805	438	231	917	590	256	189	187	396	19	
9. Переплата по зобов'язанням по надходженням місцевих податків і зборів, млн грн	2,9	2,1	0,7	6,5	5,8	2,3	1,6	3,9	1,2	1,8	0,9	1,6	2,3	1,3	4,8	1,2	0,8	6,2	1,2	2,6	0,7	2,9	1,6	1,2	1,0	4,2	0,3	
10. Кількість суб'єктів господарської діяльності в регіоні на 1000 чоловік населення, од.	19,5	13,1	13,8	21,4	15,5	12,9	13,3	19,1	14,8	17,5	17,2	13,5	18,9	24,0	23,1	18,4	12,9	15,5	15,6	21,0	21,4	14,4	15,2	13,1	12,6	56,3	25,3	

Закінчення додатка Є
Закінчення табл. Є.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
11. Податкові надходження в місцеві бюджети на душу населення, грн/осіб	379,9	188,6	176,1	412,4	365,0	178,1	166,8	393,7	182,9	258,6	212,1	250,9	239,7	307,5	327,6	312,8	190,0	242,7	146,4	333,5	200,3	188,5	232,9	168,3	209,5	1429,4	450,4
12. Офіційні трансферти в місцеві бюджети на душу населення, грн	130,3	239,9	290,4	116,7	88,68	246,3	292,9	124,8	243,3	250,6	217,1	153,6	230,3	176,2	153,9	187,9	265,0	197,9	271,8	189,1	209,1	236,1	214,1	231,3	237,2	90,5	154,1
13. Показник фінансової стійкості місцевих бюджетів, %	78,5	47,8	45,4	79,9	82,7	46,8	41,2	78,6	47,2	55,2	53,3	66,8	55,4	67,5	72,3	65,9	49,9	59,9	40,7	67,5	54,9	49,1	56,0	48,3	52,3	94,7	76,8
14. Надходження з цільових фондів в місцеві бюджети на душу населення, грн/осіб	5,9	1,0	4,3	6,6	7,2	1,0	0,6	10,6	2,4	3,4	2,5	4,7	2,2	2,5	4,6	5,5	1,0	4,1	0,6	2,2	1,2	0,7	2,9	8,9	1,4	38,4	3,4
15. Сума податків, не сплачена через отримання пільг, млн грн	771,9	842,9	381,2	9232,9	5449,5	464,9	182,6	2593,9	559,5	998,0	203,9	1376,8	723,5	599,7	2517,2	1490,9	239,9	495,0	869,1	2025,5	267,5	250,1	494,4	125,0	460,8	13597,6	231,6
16. Обсяг надходжень єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва, млн грн	97,1	46,6	30,4	148,7	182,6	41,2	49,0	49,4	37,3	79,7	28,9	67,9	105,5	52,9	116,3	66,4	37,9	42,3	36,5	176,2	37,9	44,6	45,2	36,2	42,4	310,3	35,4
17. Податковий борг по зобов'язанням по єдиному податку для суб'єктів малого підприємництва, тис. грн	1774	500	288	1191	890	307	446	608	352	626	356	733	619	616	1049	224	180	167	253	1759	812	465	339	1183	480	2203	253
18. Переплата по зобов'язанням по єдиному податку для суб'єктів малого підприємництва, млн грн	15,4	7,3	4,5	26,5	31,7	6,9	7,8	12,9	7,2	13,2	5,0	9,2	17,6	9,0	21,6	12,0	6,2	7,0	5,1	29,6	6,4	7,4	7,4	6,6	6,5	63,9	6,4
19. Питома вага перевірених ДПС України підприємств в їх загальній кількості, %	33,5	52,8	46,8	40,3	42,7	46,2	40,2	27,7	42,7	53,1	33,9	43,3	66,0	30,6	40,0	37,6	31,0	58,6	38,4	45,1	25,1	50,3	47,0	37,2	53,3	38,7	22,3
20. Питома вага перевірених ДПС України громадян-підприємців в їх загальній кількості, %	15,6	21,7	15,9	16,7	16,4	11,5	10,2	11,5	9,7	14,2	12,7	8,2	11,9	14,0	8,7	14,4	13,3	18,1	11,5	11,8	13,5	10,0	11,4	18,7	9,9	10,8	15,2
21. Сума погашеного податкового боргу по вжитих податковими органами заходах, млн грн	94,8	94,8	36,4	459,7	516,6	67,1	35,4	158,4	63,1	123,5	49,4	267,2	323,1	178,6	84,9	245,1	54,2	66,7	31,0	346,0	53,9	126,2	78,6	34,7	47,4	3936,2	24,9
22. Додатково нараховано до бюджетів та державних цільових фондів за актами документальних перевірок підприємств та громадян по податках і зборах, млн грн	160,3	99,2	91,7	606,5	609,8	77,7	40,3	346,1	88,9	102,2	85,7	422,3	250,7	77,1	392,8	132,8	54,8	331,4	34,6	366,1	53,1	98,5	61,9	24,5	57,9	1513,3	21,9

Зміст

Вступ	3
1. Кваліфікаційні вимоги до студентів	4
2. Тематичний план навчальної дисципліни	6
3. Зміст дисципліни за модулями та темами	6
Модуль 1. Теоретичні основи оподаткування	6
Модуль 2. Основи формування оподаткування в завдання переходній економіці	8
4. Плани лекцій	9
Модуль 1. Теоретичні основи оподаткування	9
Модуль 2. Основи формування оподаткування в переходній економіці	10
5. Семінарські (практичні) заняття	12
6. Самостійна робота студентів	14
7. Контрольні запитання для самодіагностики	19
8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання	22
8.1. Індивідуальне навчально-дослідне завдання № 1. Апріорне ранжування факторів, що впливають на оподаткування	23
8.2. Індивідуальне навчально-дослідне завдання № 2. Трендовий аналіз ситуації у сфері оподаткування та прогнозування її подальшого розвитку	27
8.3. Індивідуальне навчально-дослідне завдання № 3. Оцінка рівня розвитку досліджуваного явища у сфері оподаткування за допомогою таксономічного аналізу	31
9. Індивідуально-консультативна робота	34
10. Методики активізації процесу навчання	35
11. Система поточного і підсумкового контролю	40
12. Рекомендована література	41
Додатки	45

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЇ ОПОДАТКУВАННЯ"**

**для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
спеціалізації "Оподаткування"
всіх форм навчання**

Укладач **Зима Ольга Григорівна**

Відповідальний за випуск **Іванов Ю. Б.**

Редактор **Пушкар І. П.**

Коректор **Бриль В. О.**

План 2013 р. Поз. № 25.

Підп. до друку Формат 60x90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 3,5. Обл.-вид. арк. 4,38. Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЇ
ОПОДАТКУВАННЯ"**

**для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
спеціалізації "Оподаткування"
всіх форм навчання**